TÜRKİYE CUMHURİYETİ
ANKARA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
İKTİSAT ANABİLİM DALI

YOLSUZLUĞUN GELİR EŞİTSİZLİĞİ VE İŞSİZLİK ÜZERİNDEKİ ETKİLERİ: DİXİT-STİGLİTZ MODELİ YAKLAŞIMI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Pelin DUMAN

ANKARA-2018

TÜRKİYE CUMHURİYETİ
ANKARA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
İKTİSAT ANABİLİM DALI

YOLSUZLUĞUN GELİR EŞİTSİZLİĞİ VE İŞSİZLİK ÜZERİNDEKİ ETKİLERİ: DİXİT-STİGLİTZ MODELİ YAKLAŞIMI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Pelin DUMAN

TEZ DANIŞMANI
Doç. Dr. Türkmen GÖKSEL

ANKARA-2018

TEŞEKKÜR

İnsanlık tarihi kadar eski bir o kadar da yeni bir kavram olan yolsuzlukla ilgili çalışmamın her aşamasında değerli bilgi ve engin tecrübelerini benimle paylaşan ve bu çalışmayı tamamlamamda en büyük desteği veren danışman hocam sayın Doç. Dr. TÜRKMEN GÖKSEL'e ve güven ve desteklerini hayatım boyunca hissettiğim canım aileme sonsuz teşekkürler.

İÇİNDEKİLER

TEŞEKKÜR ..... **i**
İÇİNDEKİLER ..... **ii**
ŞEKİLLER LİSTESİ ..... **iv**
TABLOLAR LİSTESİ ..... **v**
KISALTMALAR ..... **vi**
GİRİŞ **1**

BİRİNCİ BÖLÜM
GELİR EŞİTSİZLİĞİ, İŞSİZLİK, YOLSUZLUK

1.1. Gelir Eşitsizliği 3
1.1.1. Gelir Dağılımı 3
1.1.1.1. Birincil Gelir Dağılımı 4
1.1.1.1.1. Kişisel Gelir Dağılımı 4
1.1.1.1.2. Bölgesel Gelir Dağılımı 4
1.1.1.1.3. Sektörel Gelir Dağılımı 5
1.1.1.1.4. Fonksiyonel Gelir Dağılımı 5
1.1.1.2. İkincil Gelir Dağılımı 5
1.1.2. Gelir Eşitsizliği Hesaplama Yöntemleri 6
1.1.2.1. Lorenz Eğrisi 6
1.1.2.2. Gini Katsayısı 7
1.1.2.2. Yüzde Paylar Analizi 7
1.2. İşsizlik ve İşsizlik Oranı 11
1.2.1. İşsizlik 11
1.2.1.1. Friksiyonel İşsizlik 12
1.2.1.2. Yapısal İşsizlik 12
1.2.1.3. Mevsimsel İşsizlik 12
1.2.1.4. Konjonktürel İşsizlik 13
1.2.1.5. Teknolojik İşsizlik 13
1.2.1.6. Gizli İşsizlik 13
1.2.2. İşsizlik Oranı 13
1.3.Yolsuzluk 17

İKİNCİ BÖLÜM

LİTERATÜR

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

MODEL

3.1.Tercihler 28
3.2.Firmalar 29
3.3. İşçi Piyasası ve Optimal Üretkenlik Seviyesi 30
3.4. Devlet (Hükümet) 32
3.5.Denge 32
3.5.1.Sıfır Kâr Koşulu 33
3.5.2. Emek Piyasası 33
3.5.2.1. Piyasa Temizleme Ücreti 33
3.5.2.2. İşsizlik Seviyesi 34
3.5.3. Ekonomideki Toplam Gelirin Toplam Harcamaya Eşit Olması 35

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

MODEL SONUÇLARI

4.1. Savlar ve İspatlar 36
SONUÇ 41
KAYNAKÇA 43
ÖZET 48
ABSTRACT 49

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 1. Lorenz Eğrisi 6
Şekil 2. Türkiye için GINI Endeksi 9
Şekil 3. Bazı ülkeler için 2014 ve sonrası yıllar için kullanılabilir gelirin Gini Katsayısı ve 2007,2010 yıllarıyla karşılaştırmaları 10
Şekil 4. Dünya ülkeleri için 2016 yılı 4. çeyreğinden 2018 yılı 3. çeyreğine kadarlık dönemdeki işsizlik oranları 15
Şekil 5. Dünya ülkeleri için 2016 yılı 4. çeyreğinden 2018 yılı 3. çeyreğine kadarlık dönemdeki genç işgücü içindeki % genç işsizlik oranları 16
Şekil 6. 2017 yılı Yolsuzluk Algı Endeksi 19
Şekil 7. Türkiye'nin 1995'ten 2017'ye kadar Yolsuzluk Algı Endeksi Sıralamasındaki Yeri 20

TABLOLAR LİSTESİ

Tablo 1. Hanehalkı Kullanılabilir Gelire Göre Gini Katsayısı ve P80/P20, 2006-2017 7

Tablo 2. Yıllara Göre Türkiye'deki %20'lik Gelir Göstergesi. 8

Tablo 3. 2007-2017 yılları arası dönem için Türkiye'deki işsiz sayısı ve İşgücü sayıları, 15 yaş üstü nüfusun işgücüne katılım oranı ve işsizlik oranı..... 17

KISALTMALAR

ABD : Amerika Birleşik Devletleri

CES : Sabit İkame Esnekliği

CPI : Yolsuzluk Algı Endeksi

GMM : Genelleştirilmiş Momentler Metodu

GVK : Gelir Vergisi Kanunu

ILO : Uluslararası Çalışma Örgütü

IMF : Uluslararası Para Fonu

İŞ-KUR : Türkiye İş Kurumu

OECD : Ekonomik Kalkınma ve İşbirliği Örgütü

TI : Uluslararası Şeffaflık Örgütü

TÜİK : Türkiye İstatistik Kurumu

vb. : ve benzeri

GİRİŞ

Gelir eşitsizliği ve işsizlik tüm dünya ülkelerinde olduğu gibi ülkemizde de çözülmesi gereken problemler arasında ilk sıralarda yer alırlar. Şüphesiz bu problemlerin çözümünde en büyük ve en önemli rol kamu gücünü elinde tutma ve kullanma yetkisine sahip olan devlet yönetimlerine düşer. Çünkü devletler, yönetim faaliyetleriyle siyasal alanda etkili oldukları kadar işveren sıfatıyla ekonomik alanda da önemli faaliyetlerde bulunmaktadırlar.

Devlet yönetiminde yer alan yetkililer, ellerinde tuttukları kamu gücünü toplumsal çıkarları gözeterek kullanmakla sorumludurlar. Ancak Senemoğlu'nun (2016) çalışmasında belirttiği gibi insanlar, Hobbes ve Machiavelli'nin öne sürdüğü gibi çıkarcıdırlar ve Platon'un da belirttiği gibi elinde güç bulunan insanlar bunu kötüye kullanırlar. Bu durumda kamu gücünü elinde bulunduran devlet yetkilileri de her zaman sorumluluklarını yerine getirmemekte ve insan doğası gereği bu gücü kötüye kullanabilmektedirler. Bu durum sonucunda gelişmiş, gelişmekte olan ve gelişmemiş tüm ülkelerde bir sorun halini alan "yolsuzluk'' sorunu ortaya çıkar.

Gücün kişisel çıkarlar için kötüye kullanımı siyasi, kültürel, ekonomik vb. birçok alanda olumsuz sonuçlar doğurmaktadır. Devlet gücünün kişisel çıkarlar amacıyla kötüye kullanılması sonucu ortaya çıkacak etkilerin gelir dağılımında adaleti ne yönde etkilediği ve işsizlik üzerindeki etkilerinin ne olduğu araştırmacılar için uzun yıllardır merak konusu olmuştur. Ancak bu alanlarda yapılan çalışmalar yolsuzluğun, büyüme üzerine etkisiyle ilgili yapılan çalışmalardan sayıca azdır. Bu çalışmada etkinlik ücretleri ve yolsuzluğun neden olduğu işsizlik olan iki değişiklikle Dixit ve Stiglitz (1977) tarafından geliştirilen Dixit-Stiglitz Modeli'nin (monopolistik rekabetle genel denge) yeni bir versiyonla yolsuzluğun, gelir eşitsizliği ve işsizlik üzerindeki etkileri incelenmiştir.

Böylece yeni bir Dixit-Stiglitz Modeli versiyonuyla yapılacak tahminlerle literatürdeki bu boşluk doldurulmaya çalışılmıştır.

Çalışmanın içeriği şu şekildedir: 1. bölümde gelir eşitsizliği, işsizlik ve yolsuzluk kavramlarıyla ilgili bilgi verilecektir. 2. bölümde yolsuzluğun, gelir eşitsizliği ve işsizlik üzerindeki etkilerini inceleyen literatür çalışmalarına yer verilecektir. 3. bölümde çalışmada kullanılan Dixit-Stiglitz Modeli hakkında bilgi verilecektir. 4. bölümde model sonuçlarına, son olarak ise çalışmanın sonuç kısmına yer verilecektir.

BİRİNCİ BÖLÜM

GELİR EŞİTSİZLİĞİ, İŞSİZLİK, YOLSUZLUK

1.1. Gelir Eşitsizliği

Temel iktisat kitaplarının çoğunda iktisat, kıt kaynaklarla sonsuz insan ihtiyaçlarının nasıl karşılanacağını inceleyen bilim dalı olarak tanımlanmış ve sonsuz denen bu ihtiyaçların karşılanması için iktisatın yapması gereken şeyler şöyle sıralanmıştır;

1) Hangi malları veya hizmetleri üreteceğine ve bunlardan ne kadar üretileceğine karar vermek,

2) Mal ve hizmet üretirken hangi kaynaklardan ne kadar kullanılacağına karar vermek,

3) Üretilen mal ve hizmetlerin nasıl dağıtılacağına (bölüşüleceğine) karar vermek. Bu da göstermektedir ki bölüşüm sorunu iktisatı iktisat yapan temel kavramlardan biridir.

Bu temel sorun, 20. yüzyılın ikinci yarısına kadar sermaye birikimi ve büyüme konuları kadar dikkat çekmemesine rağmen artan ekonomik büyümenin adil bir gelir dağılımını da beraberinde getireceği klasik görüşünün aksine, büyümeyle birlikte gelir dağılımının daha da bozulması piyasa mekanizması sonucu oluşan dağılımın etkin olmadığını göstermiş ve bölüşüm sorununun önemini artırmıştır (Şenses, 1991).

1.1.1. Gelir Dağılımı

Gelir, kısaca, belli bir dönem içerisinde üretim faktörlerinin kullanımı sonrası ortaya çıkan kazanımların vergi, amortisman vb. ödemeler çıkarıldıktan sonra kalan kısmıdır. Ülkemizde ise gelir, 1960 tarih ve 193 sayılı GVK 1. maddesinde “Gelir bir

gerçek kişinin bir takvim yılı içinde elde ettiği kazanç ve iratların safi tutarıdır." şeklinde tanımlanmıştır.

Gelir dağılımı, bir ülkede, belli bir dönem içerisinde yaratılan gelirin, bireyler, toplumsal gruplar, bölgeler ve üretim faktörleri arasındaki dağılımıdır. Bu durumda tanımdan yola çıkarak geliri dağılımsal olarak birincil ve ikincil (gelirin yeniden dağılımı) olarak ikiye ayırdıktan sonra, birincil gelir dağılımını da kişisel, bölgesel, sektörel ve fonksiyonel gelir dağılımı olmak üzere dört başlık altında toplayabiliriz (Pehlivan ve Coşkun, 2009).

1.1.1.1. Birincil Gelir Dağılımı

Birincil gelir dağılımı, piyasa ekonomisi içerisinde hiçbir müdahale olmaksızın üretim faktörlerinin ortaya koyduğu gelirin dağılımıdır. Kişisel, bölgesel, sektörel ve fonksiyonel olmak üzere dört grupta toplanır.

1.1.1.1.1. Kişisel Gelir Dağılımı

Kişisel gelir dağılımı, toplumdaki bireyler, aileler ve grupların yani hanehalklarının milli gelirden aldıkları payı ifade eder. Gelir dağılımında adaletsizliğin en büyük göstergelerinden biridir. Çünkü gelirin içeriğiyle değil, niceliğiyle ilgilenir ve net bir miktar belirtir (Aktan ve Vural, 2002; Hacı Tahiroğlu ve Aydoğan, 2016).

1.1.1.1.2. Bölgesel Gelir Dağılımı

Bölgesel gelir dağılımı, ülke içerisinde farklı bölgelerde yaşayan insanların milli gelirden aldıkları payı ifade eder ve ülkede az ve çok gelişmiş bölgelerin hangileri

olduğunun tespit edilmesinde kullanılan en önemli ölçütlerinden biridir (Aktan ve Vural, 2002).

1.1.1.1.3. Sektörel Gelir Dağılımı

Sektörel gelir dağılımı; tarım, sanayi, hizmetler, inşaat, bilgi vb. sektörlerin milli gelirden aldıkları payı ifade eder. Sektörel gelir dağılımının zaman içerisindeki seyri, hangi sektörün lehine, hangi sektörün aleyhine gelişim yaşandığı hakkında bilgi verir. Bu da ülkede geçerli olan iktisadi sistemin karakteri hakkında ipucu verir (Pehlivan ve Coşkun, 2009).

1.1.1.1.4. Fonksiyonel Gelir Dağılımı

Fonksiyonel gelir dağılımı, üretim faktörleri olan emek, sermaye, doğal kaynaklar ve girişimcinin milli gelirden aldıkları payı ifade eder. Dolayısıyla, milli gelirin sosyal tabakalar arasında nasıl dağıldığı hakkında bilgi verir. Ancak sosyal tabakaları net bir şekilde ayıran bir yöntem bulunmadığından bu bilgi ancak kaba hatlarıyla elde edilebilir (Aktan ve Vural, 2002).

1.1.1.2. İkincil Gelir Dağılımı

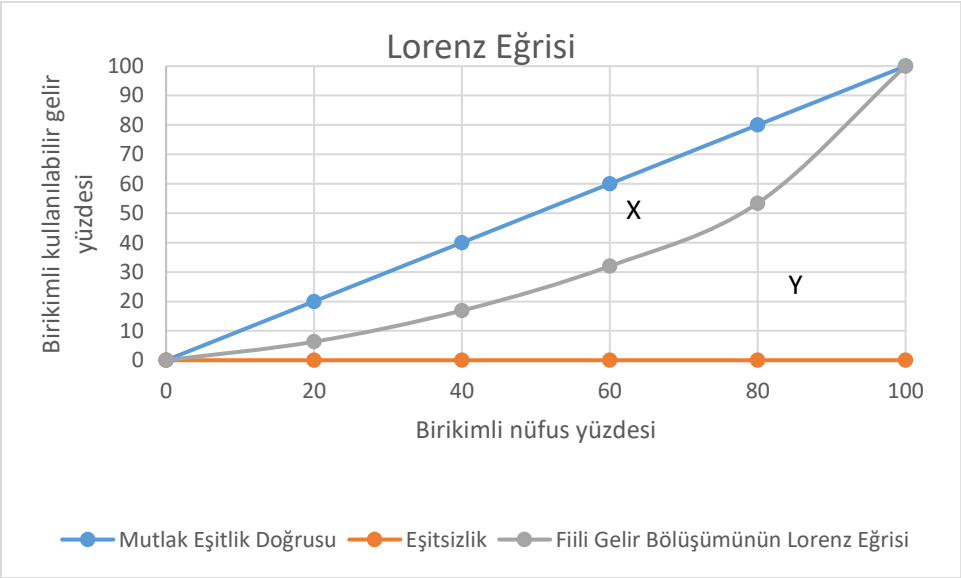
İkincil gelir dağılımı, birincil dağılımda meydana gelen adaletsizlikleri gidermek amacıyla devletin çeşitli politika araçlarını kullanarak piyasaya müdahale etmesi sonucu oluşan gelir dağılımıdır. Gelirin yeniden dağılımı olarak da adlandırılmaktadır.

1.1.2. Gelir Eşitsizliği Hesaplama Yöntemleri

Gelir dağılımındaki adaletsizliği gidermek için öncelikle gelirin ne kadar adaletsiz dağıldığını ölçmek gerekir. Buna bağlı olarak literatürde geliştirilmiş gelir eşitsizliği ölçme yöntemleri çeşitli olmakla birlikte TÜİK'in kullandığı ölçme yöntemleri şöyledir: Lorenz Eğrisi, Gini Katsayısı, Yüzde Paylar Analizi.

1.1.2.1. Lorenz Eğrisi

Amerikalı istatistikçi ve ekonomist Max Otto Lorenz tarafından 1905 yılında geliştirilen ve gelir eşitsizliğini gösteren eğridir. Grafik, yatay eksende birikimli nüfus yüzdesini dikey eksende ise bunlara karşılık gelen birikimli kullanılabilir gelir yüzdesini temsil etmek üzere, her iki eksenle 45^0 açı yapan ve eğimi 1 olan mutlak eşitlik ya da tam eşitlik doğrusundan oluşur. Şekil 1'de Lorenz eğrisi grafiği yer almaktadır. Fiili gelir bölüşüm eğrisinin, mutlak eşitlik eğrisinden uzaklığı gelir dağılımındaki adaletsizliği göstermektedir.

Şekil 1. Lorenz Eğrisi

Kaynak: TÜİK'in,Türkiye için açıkladığı 2017 yılı yüzdelik gelir dağılımı gerçek verileri kullanılarak yazar tarafından oluşturulmuştur.

1.1.2.2. Gini Katsayısı

İtalyan İstatistikçi Corrado Gini'nin 1912 yılında herhangi bir ülke içi gelir dağılımı veya ülkeler arası gelir dağılımı dengesizliklerini ölçmek ve karşılaştırma yapmak için kullandığı katsayıdır. Gini katsayısı 0 ile 1 arasında değer alır ve 0 en adaletli dağılımı, 1 ise en adaletsiz dağılımı temsil eder.

Gini katsayısı Lorenz eğrisi grafiğinden hesaplanabilir. Şekil 1'de fiili gelir bölüşümünün Lorenz eğrisiyle mutlak eşitlik eğrisi arasında kalan bölge, X'in, Mutlak eşitlik eğrisiyle eksenler arasında kalan bölge, X+Y'ye oranı Gini katsayısını verir.

$$Gini\ Katsayısı = \frac{X}{X+Y}$$

Tablo 1'de, ikinci sütunda, Türkiye için 2006- 2017 yılları arası dönemde TÜİK tarafından yapılan gelir ve yaşam koşulları araştırması sonucu hesaplanan Gini katsayıları yer almaktadır.

Tablo 1. Hanehalkı Kullanılabilir Gelire Göre Gini Katsayısı ve P80/P20, 2006-2017

Yıllar	Gini Katsayısı	P80/P20 oranı
2006	0,403	8,1
2007	0,387	7,1
2008	0,386	7,1
2009	0,394	7,4
2010	0,380	6,9
2011	0,383	7
2012	0,382	6,9
2013	0,382	6,8
2014	0,379	6,9
2015	0,386	7,2
2016	0,396	7,4
2017	0,4	7,4

Kaynak: TÜİK, Gelir ve Yaşam Koşulları Araştırma Raporu verilerinden yararlanılarak hazırlandı.

1.1.2.2. Yüzde Paylar Analizi

Yüzde paylar analizi hanehalklarını yüzde 20'lik dilimlere ayırarak bu hanehalklarının milli gelirden aldıkları payları hesaplayan bir analiz yöntemidir.

Tablo 1'de 5. yüzdelik dilimde olanların toplam gelir içerisindeki paylarının 1. yüzdelik dilimde yer alanların toplam gelirden aldıkları paya (toplam gelirden en az pay alan dilime) oranı gösterilmiştir. Bu oran, en zenginler ile en fakirler arasındaki farkı göstermektedir. Oranın artması zenginlerin gittikçe daha zengin fakirlerin ise daha fakir olduklarının bir göstergesidir. Tablo 2'de Türkiye'nin yıllara göre %20'lik dilimlerinin milli gelirden aldıkları yüzdelik paylar yer almaktadır.

Tablo 2.Yıllara Göre Türkiye'deki %20'lik Gelir Göstergesi.

Yıllar	1. %20	2. %20	3. %20	4. %20	5. %20
2006	5,8	10,5	15,2	22,1	46,5
2007	6,4	10,9	15,4	21,8	45,5
2008	6,4	10,9	15,4	22	45,3
2009	6,2	10,7	15,3	21,9	46
2010	6,5	11,1	15,6	21,9	44,9
2011	6,5	11	15,5	21,9	45,2
2012	6,5	11	15,6	22	45
2013	6,6	10,9	15,4	21,8	45,2
2014	6,5	11	15,6	22,2	44,7
2015	6,3	10,9	15,5	22	45,3
2016	6,3	10,6	15,2	21,6	46,3
2017	6,3	10,6	15,1	21,4	46,7

Kaynak: TÜİK Gelir ve Yaşam Koşulları Araştırma Raporu verilerinden yararlanılarak hazırlandı.

Tablo 2'deki veriler göstermektedir ki yıllar içerisinde Türkiye'de gelir dağılımındaki adaletsizlik artmakta ve toplam gelirin ancak %50'ye yakın bir kısmı nüfusun %80'lik bir bölümü tarafından paylaşılırken, diğer %50'lik kısım en zengin %20'lik nüfus tarafından paylaşılmaktadır.

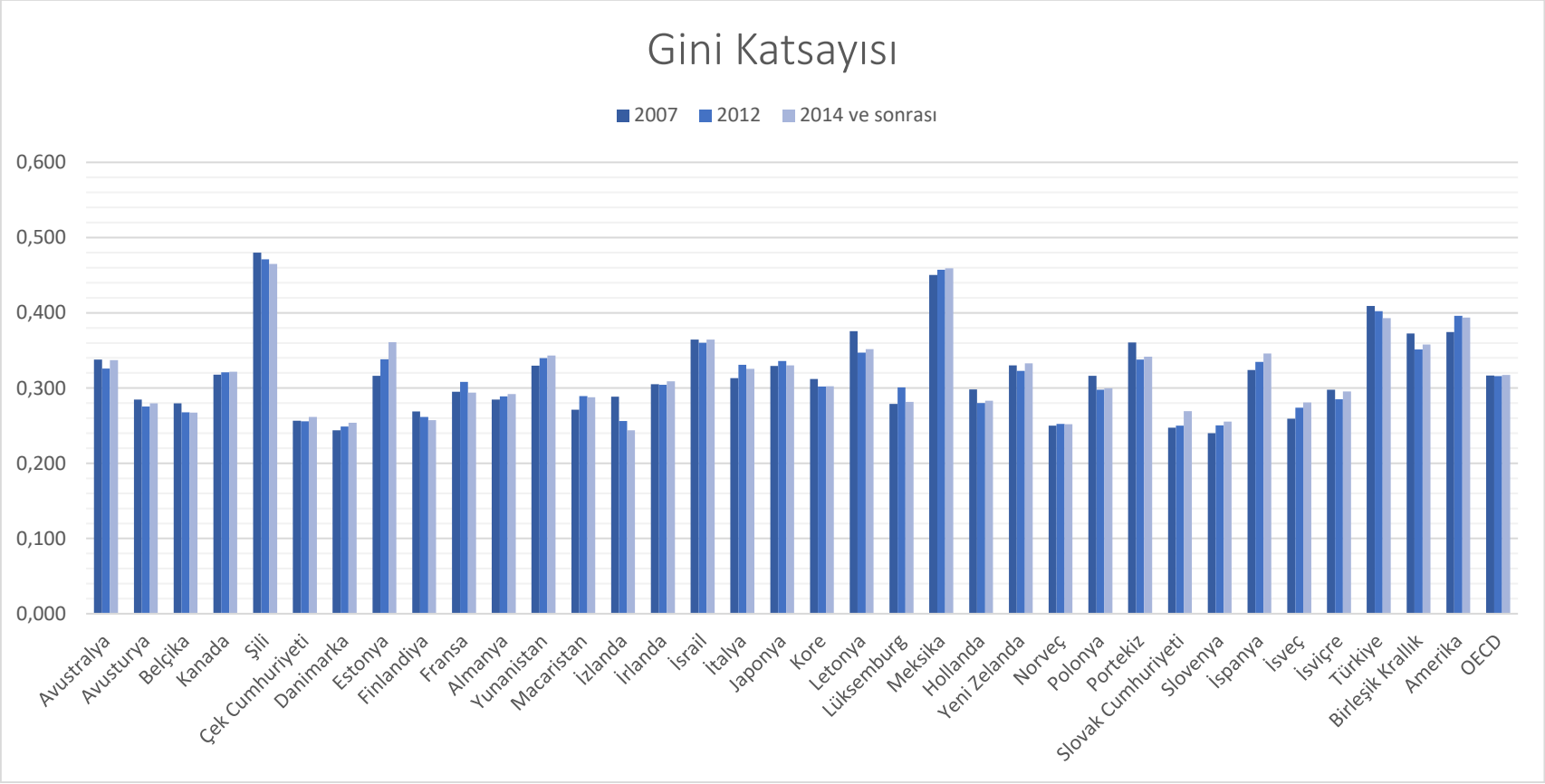

Şekil 2. Türkiye için GINI Endeksi

Kaynak: Dünya Bankası verileri kullanılarak hazırlanmıştır. (https://data.worldbank.org/indicator/SI.POV.GINI?end=2016&locations=TR&start=1996&view=chart)

Gini Endeksi, bir ekonomideki bireylerin ya da hanehalklarının gelir veya tüketim harcamalarının mükemmel eşitlikte bir dağılımdan sapmalarını gösteren bir endekstir. 0-100 arası skalada değer alan endekste 0 en mükemmel eşitliği, 100 ise en bozuk dağılımı göstermektedir. Şekil 2'de Dünya Bankası tarafından hazırlanan Gini Endeksi yer almaktadır. Şekilden de anlaşılacağı gibi 2007'den 2015'e kadarki dönemde endeks artan bir seyir izlemiştir.

Şekil 3'te OECD'nin gelir dağılımıyla ilgili yaptığı çalışmanın grafiği bulunmaktadır. 2007, 2012 ve 2014 yılı ve sonrası için bazı dünya ülkelerinin kullanılabilir gelir Gini katsayılarının gösterildiği grafikte Türkiye; ABD, Meksika ve Şili'den sonra kullanılabilir gelir Gini katsayısı en yüksek ülke olmuştur. İzlanda ise kullanılabilir gelir Gini katsayısı en düşük yani gelir dağılımının en adil olduğu ülke olarak birinci sıradadır.

Şekil 3. Bazı ülkeler için 2014 ve sonrası yıllar için kullanılabilir gelirin Gini Katsayısı ve 2007,2010 yıllarıyla karşılaştırmaları

Kaynak : OECD Gelir Dağılımı Veri Tabanı'ndan elde edilen bilgilerle oluşturulmuştur. (http://oe.cd/idd aracılığıyla)

1.2. İşsizlik ve İşsizlik Oranı

1.2.1. İşsizlik

En basit tanımıyla işsiz, çalışma istek ve gücüne sahip olduğu halde cari ücret düzeyinde iş bulamayan kişiye denir. Yani üretim faktörlerinden biri olan emeğin üretim sürecine girmeyişini ifade eder (Kelleci ve Türk, 2016).

ILO'nun (2013) işsizlik tanımında ise bir kişiyi işsiz olarak addedebilmek için referans dönemde belirtilen yaş grubunun üzerindeki insanların;

a) "işsiz olmaları" yani bir yerde ücretli olarak çalışmıyor olmaları veya serbest meslek sahibi olmamaları,

b) referans dönem (iki hafta) içinde "çalışabilecek durumda" olmaları, diğer bir ifadeyle bir yerde istihdam edilebilecek veya serbest meslek icra edebilecek durumda olmaları ,

c) "iş arıyor" olmaları yani herhangi bir yerde ücretli çalışmak veya serbest meslek sahibi olabilmek için son dönemlerde (son bir ay) iş bulmak için aktif olarak belirli girişimlerde bulunmuş olmaları şartlarını sağlıyor olması gerekir.

TÜİK de ILO'nunkine oldukça benzer bir tanım olan: "Referans dönemi içinde istihdam halinde olmayan (kâr karşılığı, yevmiyeli, ücretli ya da ücretsiz olarak hiçbir işte çalışmamış ve böyle bir iş ile bağlantısı da olmayan) kişilerden iş aramak için son üç ay içinde iş arama kanallarından en az birini kullanmış ve 2 hafta içinde işbaşı yapabilecek durumda olan tüm kişiler işsiz nüfusa dâhildirler" şeklinde bir tanım yapmıştır (www.tuik.gov.tr).

ILO'nun ve TÜİK'in işsizlik tanımları en geçerli ve en sık kullanılan tanımlar olmalarına rağmen tüm işsiz bireyleri kapsayıp kapsamadıkları tartışma konusudur. Bu bağlamda işsizlik türleri hakkında bilgi sahibi olmak tanımların kapsamının anlaşılmasına

yardımcı olacaktır. Çok çeşitli işsizlik türleri olmakla birlikte 6 temel işsizlik türü şöyledir: friksiyonel, yapısal, mevsimsel, konjonktürel, teknolojik ve gizli işsizlik.

1.2.1.1. Friksiyonel İşsizlik

Friksiyonel işsizlik, çalışan bir kişinin işinden ayrılıp tekrar iş buluncaya kadar işsiz kalması sonucu oluşan işsizlik türüdür. Cari ücret düzeyinde kişiye uygun iş olması ve kişinin bu işi buluncaya kadar geçici bir süre işsiz kalması nedeniyle "geçici işsizlik" olarak da adlandırılır. İşgücü arzının, işgücü talebine eşit olması friksiyonel işsizliğin olmasına engel değildir.

1.2.1.2. Yapısal İşsizlik

Yapısal işsizlik, çalışma gücüne ve isteğine sahip olmasına rağmen bireyin sahip olduğu yeteneklerle piyasada bulunan işler için gerekli olan yeteneklerin uyuşmaması sonucu ortaya çıkan işsizlik türüdür.

1.2.1.3. Mevsimsel İşsizlik

Mevsimsel işsizlik, özellikle tarım ve turizm sektörleri gibi yılın belirli dönemlerinde işgücü talebinin arttığı, diğer dönemlerde ise işgücü talebinin olmaması sonucu dönemlik istihdam edilen işgücünün atıl kalması nedeniyle ortaya çıkan işsizlik türüdür.

1.2.1.4. Konjonktürel İşsizlik

Konjonktürel işsizlik, ekonomide meydana gelen dalgalanmalardan kaynaklı bir işsizlik türüdür. Daralma ve durgunluk dönemlerinde, büyüme dönemlerine göre daha az işgücü talebi olur.

1.2.1.5. Teknolojik İşsizlik

Teknolojik işsizlik, teknolojide meydana gelen ilerlemeler nedeniyle üretim faktörlerinden biri olan emeğin yerine makinelerin ikame edilmesi sonucu ortaya çıkan işsizlik türüdür.

1.2.1.6. Gizli İşsizlik

Gizli işsizlik, bireyin istihdam edilmesine yani iş gücüne katılmasına rağmen ekonomiye artı bir katma değer kazandırmaması sonucu oluşan işsizlik türüdür.

1.2.2. İşsizlik Oranı

OECD, ILO, IMF ve Dünya Bankası gibi kuruluşlar çalışma yaşını 15-64 yaş aralığı olarak belirlemiştir. OECD (2018) yer alan bilgilere göre bu yaş aralığındaki kişiler, çalışma gücü nüfusunu oluşturduklarından, bu nüfusun toplam nüfusa oranı işgücü oranını verirken, 15 yaş altı nüfus ve 64 yaş üstü nüfusun çalışma yaşı nüfusuna oranı ise bağımlılık oranını verir.

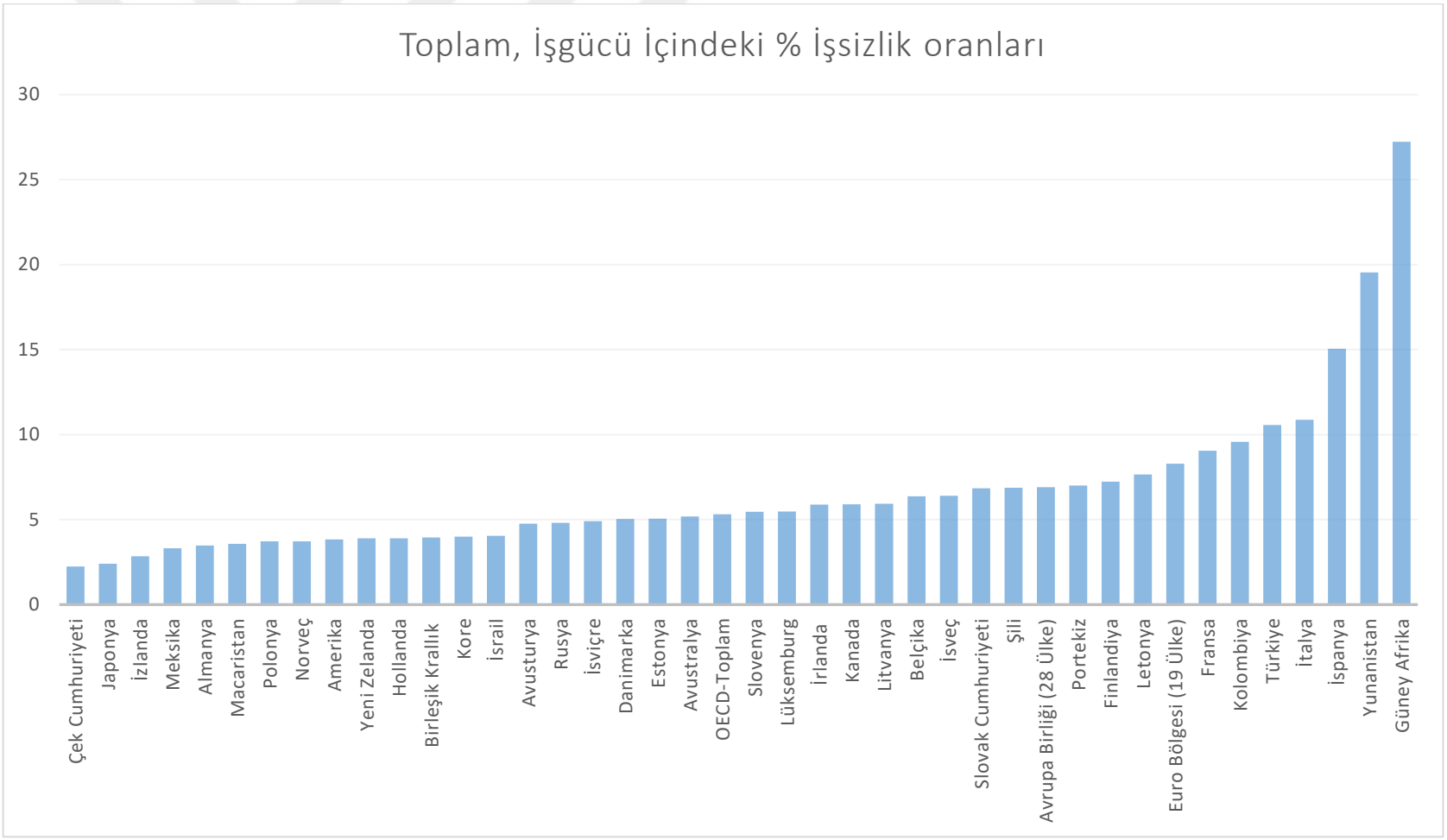
İşsizlik oranı ise ILO'nun işsizlik tanımından yola çıkarsak; 15-64 yaş aralığında olup çalışma isteğine ve gücüne sahip, iki hafta içerisinde işbaşı yapabilecek durumda ve son bir aydır aktif olarak iş arayan nüfusun 15-64 yaş arası toplam nüfusa oranıdır.

$$\text{İşsizlik oranı} = \frac{\begin{array}{c}15-64 \text{ yaş aralığında, çalışma istek ve gücüne sahip,} \\ \text{iki hafta içerisinde işbaşı yapabilecek durumda ve son} \\ \text{bir aydır aktif olarak iş arayan nüfus}\end{array}}{15-64 \text{ yaş arası toplam nüfus}}$$

15-24 yaş arası nüfus genç nüfus olarak kabul edilmektedir. Dolayısıyla da 15-24 yaş grubundaki nüfus içinde işsiz olanların sayısının, 15-24 yaş arası işgücüne oranı genç işsizlik oranını verir.

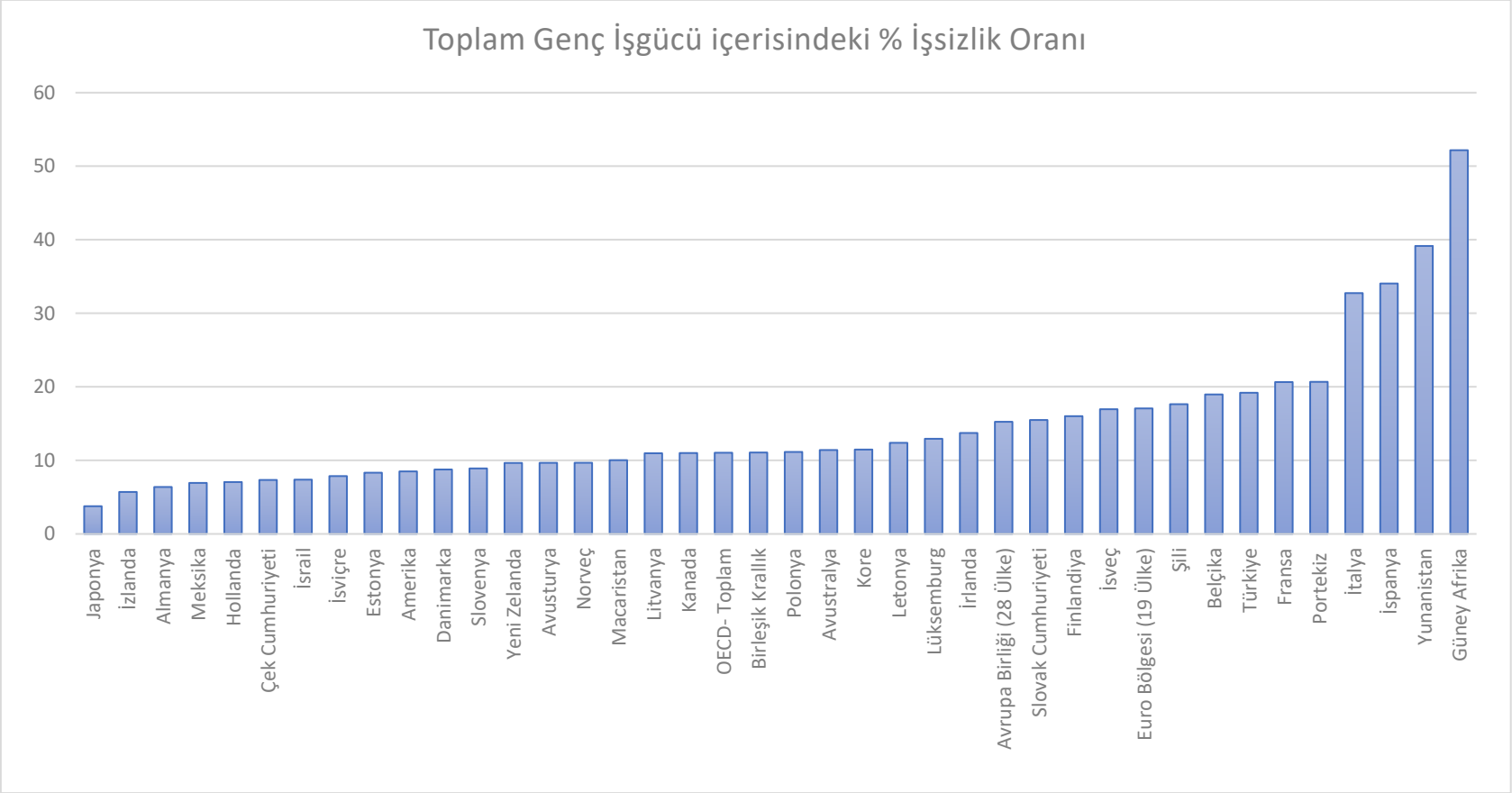
Şekil 4'te bazı dünya ülkeleri için 2016 yılı 4. çeyreğinden 2018 yılı 3. çeyreğine kadar olan işsizlik oranı verilmiştir. Güney Afrika tüm ülkeler arasında %27,2 ile en yüksek işsizlik oranına sahip olan ülke olarak son sırada yer alırken, Türkiye %10,6'lık işsizlik oranıyla sondan beşinci ülke olmuştur. En düşük işsizlik oranı ise %2,2 ile Çek Cumhuriyeti'nde gerçekleşmiştir.

Şekil 5'te ise bazı dünya ülkeleri için 2016 yılı 4. çeyreğinden 2018 yılı 3. çeyreğine kadarlık dönemdeki genç işsizlik oranı grafiği verilmiştir. %52,7'lik genç işsizlik oranıyla Güney Afrika en çok genç işsizin olduğu ülkedir. %3,8'lik oranıyla genç işsizin en az olduğu ülke Japonya'dır. Türkiye'de ise genç işsizlik oranı %19,2'dir.

Şekil 4. Bazı dünya ülkeleri için 2016 yılı 4. çeyreğinden 2018 yılı 3. çeyreğine kadarlık dönemdeki işsizlik oranları

Kaynak: https://data.oecd.org/unemp/unemployment-rate.htm#indicator-chart' dan alınan verilerle oluşturulmuştur.

Şekil 5. Bazı dünya ülkeleri için 2016 yılı 4. çeyreğinden 2018 yılı 3. çeyreğine kadarlık dönemdeki genç işgücü içindeki % genç işsizlik oranları

Kaynak: https://data.oecd.org/unemp/youth-unemployment-rate.htm#indicator-chart 'dan alınan verilerle oluşturulmuştur.

Tablo 3'te Türkiye için 2007-2017 yılları arası işsiz sayısı, işgücü sayısı, işsizlik oranı, 15 yaş üstü toplam nüfusun işgücüne katılım oranları verilmiştir. 2007 yılında 2376 (bin) olan işsiz sayısı artarak 2017 yılında 3454 (bin)'e yükselmiştir. Bu rakam son on yıldaki en yüksek rakamdır. Toplam işgücü 2007 yılında 23114(bin) iken 2017 yılında 31643(bin)' e yükselmiştir. İşsizlik oranı ise 2007 yılında %10,3 olarak gerçekleşirken 2017 yılında 10,9'a yükselmiştir. 2016 yılındaki işsizlik oranıyla 2017 yılındaki işsizlik oranları aynıdır. İşgücüne katılma oranı ise %6,6 artarak %46,2'den %52,8 seviyelerine yükselmiştir. Bu olumlu artışa rağmen yine de ülkemizde %50 gibi bir işgücü çalışma hayatında yer almamaktadır.

Tablo 3. 2007-2017 yılları arası dönem için Türkiye'deki işsiz sayısı ve İşgücü sayıları, 15 yaş üstü nüfusun işgücüne katılım oranı ve işsizlik oranı

Yıllar	İşsizlik (Kişi sayısı) (Bin)	İşgücü (Bin)	İşsizlik Oranı %	İşgücüne Katılma Oranı, Toplam (%15+ yaş toplam nüfus)
2007	2376	23114	10,3	46,2
2008	2611	23805	11	46,9
2009	3471	24748	14	47,9
2010	3046	25641	11,9	48,8
2011	2615	26725	9,8	49,9
2012	2518	27339	9,2	50
2013	2747	28271	9,7	50,8
2014	2853	28786	9,9	50,5
2015	3057	29678	10,3	51,3
2016	3330	30535	10,9	52
2017	3454	31643	10,9	52,8

Kaynak: https://biruni.tuik.gov.tr/secilmisgostergeler/degiskenlerUzerindenSorgula.do#

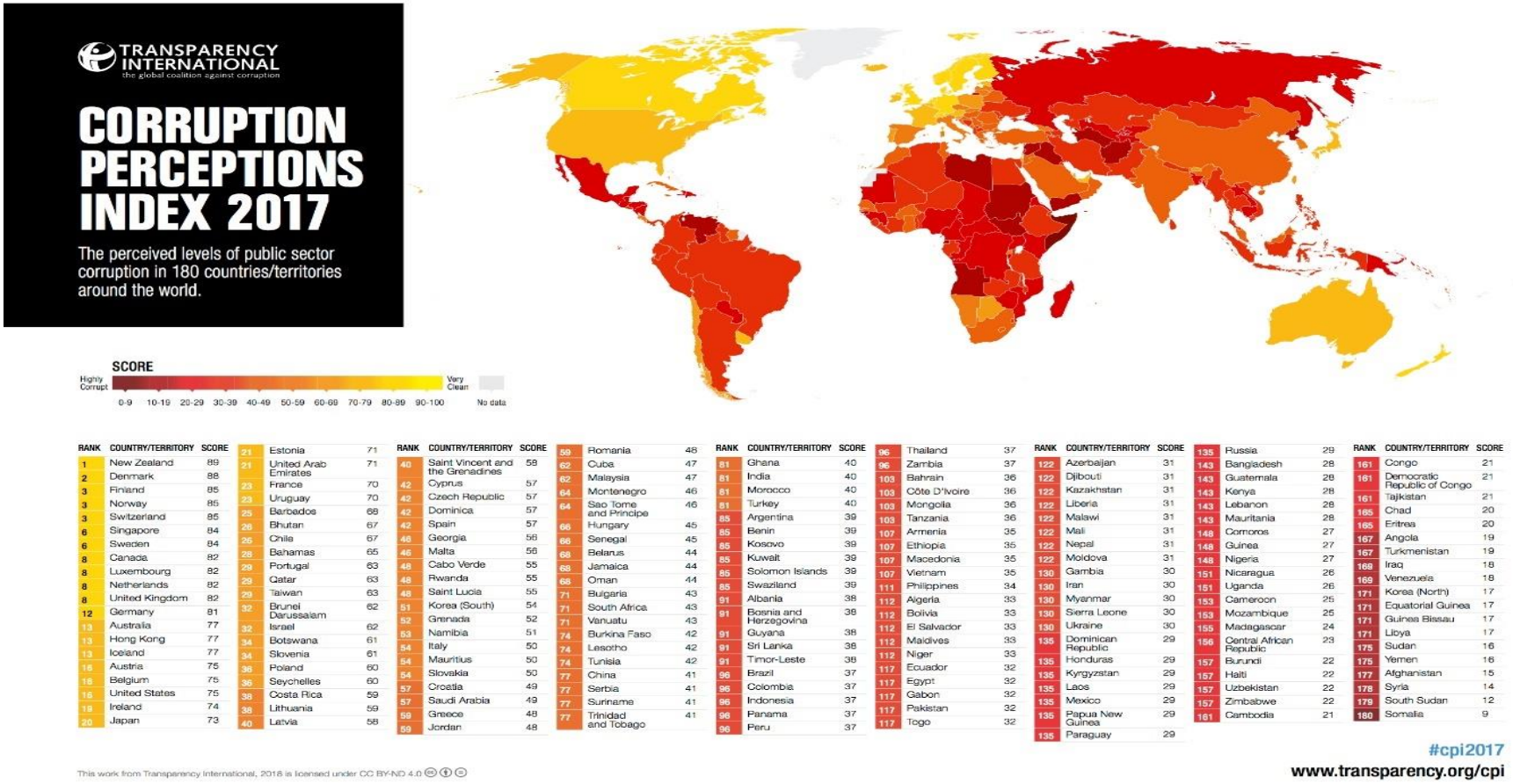
1.3.Yolsuzluk

Latince'de bozulma, rüşvet, şantaj, ahlaksızlık vb. anlamlara gelen "corruptus" kelimesinden türeyen yolsuzluk; Aristoteles'ten bu yana filozoflar, politika yapıcılar ve sosyal bilimciler için mücadele edilmesi gereken bir sorun olarak görülmüş, ekonomide ve toplumda birçok farklı biçimde ortaya çıkması ve çok farklı biçimlerde etkisini

göstermesi nedeniyle çok yüzlü bir prizmaya benzetilmiştir (Ayee, 2016; Bogojević ve Skakavac,2018; Šumah, 2018; Uslaner ve Rothstein, 2016).

Türk Dil Kurumu (TDK) tarafından; "Bir görevi, bir yetkiyi kötüye kullanma" olarak tanımlanan yolsuzluk kavramı için henüz literatürde üzerinde uzlaşılmış kesin ve net bir açıklama yoktur. Bu nedenle de çalışmamızda Dünya Bankası tarafından da kabul gören ve kullanılan "kamu gücünün, kişisel çıkarlar için kötüye kullanımı" ifadesi yolsuzluk tanımı olarak kullanılmıştır.

Yolsuzluk geçmişten günümüze tüm ülkelerin ortak sorunu olmuş ve olmaya da devam etmektedir. Bu nedenle de yolsuzlukla mücadele amacıyla 1993 yılında Uluslararası Şeffaflık Örgütü (Transparency International) kurulmuştur. TI, 1995 yılından itibaren her yıl Yolsuzluk Algı Endeksi (Corruption Perception Index) adı verilen ve yüzden fazla ülkeyi (yolsuzluk algısı en az olan ülkeden en çok olana doğru sıralama yapılıyor.) yolsuzluk algısı oranlarına göre sıralayan bir endeks yayınlamaktadır. 2017 yılında yayınlanan CPI'da Yeni Zelanda ilk sırada yer alırken Somali son sırada, Türkiye ise 180 ülke arasından 81'inci sırada yer almaktadır. 0-100 arası (0, en düşük yolsuzluk oranı; 100 en yüksek yolsuzluk oranını göstermektedir.) skalada Türkiye'nin skoru 40'tır. 2012 yılı verilerinde 49 olan skoru düşmeye devam etmektedir (www.transparency.org/cpi). Şekil 6, 2017 yılı için Yolsuzluk Algı Endeksi sıralamasını göstermektedir. Şekil 7'de ise Türkiye'nin 1995-2017 yılları arası Yolsuzluk Algı Endeksi'ndeki sıralaması yer almaktadır.

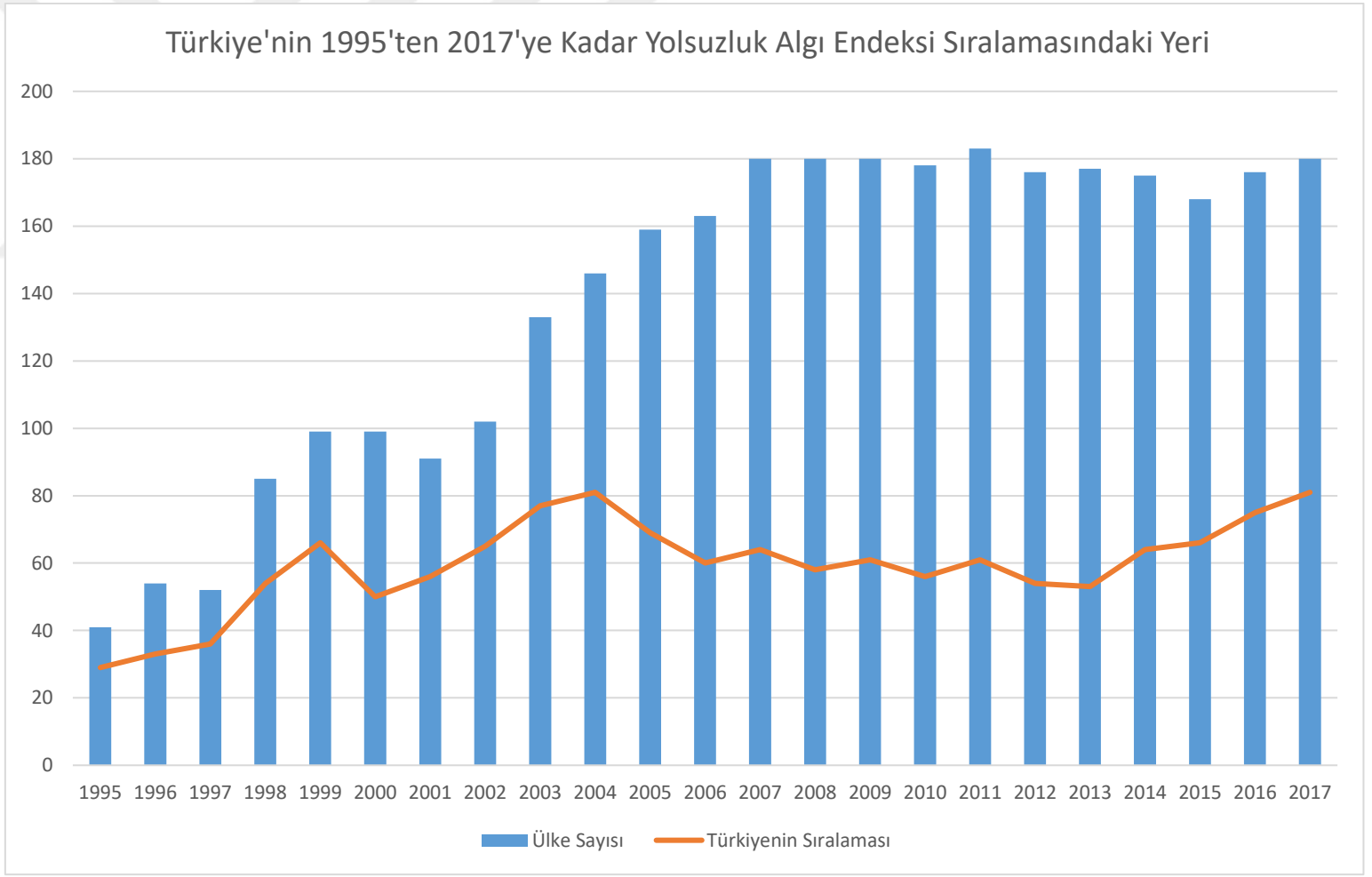

RANK	COUNTRY/TERRITORY	SCORE
1	New Zealand	89
2	Denmark	88
3	Finland	85
3	Norway	85
3	Switzerland	85
6	Singapore	84
6	Sweden	84
8	Canada	82
8	Luxembourg	82
8	Netherlands	82
8	United Kingdom	82
12	Germany	81
13	Australia	77
13	Hong Kong	77
13	Iceland	77
16	Austria	75
16	Belgium	75
16	United States	75
19	Ireland	74
20	Japan	73
21	Estonia	71
21	United Arab Emirates	71
23	France	70
23	Uruguay	70
25	Barbados	68
26	Bhutan	67
26	Chile	67
28	Bahamas	65
29	Portugal	63
29	Qatar	63
29	Taiwan	63
32	Brunei Darussalam	62
32	Israel	62
34	Botswana	61
34	Slovenia	61
36	Poland	60
36	Seychelles	60
38	Costa Rica	59
38	Lithuania	59
40	Latvia	58
40	Saint Vincent and the Grenadines	58
42	Cyprus	57
42	Czech Republic	57
42	Dominica	57
42	Spain	57
46	Georgia	56
46	Malta	56
48	Cabo Verde	55
48	Rwanda	55
48	Saint Lucia	55
51	Korea (South)	54
52	Grenada	52
53	Namibia	51
54	Italy	50
54	Mauritius	50
54	Slovakia	50
57	Croatia	49
57	Saudi Arabia	49
59	Greece	48
59	Jordan	48
59	Romania	48
62	Cuba	47
62	Malaysia	47
64	Montenegro	46
64	Sao Tome and Principe	46
66	Hungary	45
66	Senegal	45
68	Belarus	44
68	Jamaica	44
68	Oman	44
71	Bulgaria	43
71	South Africa	43
71	Vanuatu	43
74	Burkina Faso	42
74	Lesotho	42
74	Tunisia	42
77	China	41
77	Serbia	41
77	Suriname	41
77	Trinidad and Tobago	41
81	Ghana	40
81	India	40
81	Morocco	40
81	Turkey	40
85	Argentina	39
85	Benin	39
85	Kosovo	39
85	Kuwait	39
85	Solomon Islands	39
85	Swaziland	39
91	Albania	38
91	Bosnia and Herzegovina	38
91	Guyana	38
91	Sri Lanka	38
91	Timor-Leste	38
96	Brazil	37
96	Colombia	37
96	Indonesia	37
96	Panama	37
96	Peru	37
96	Thailand	37
96	Zambia	37
103	Bahrain	36
103	Côte D'Ivoire	36
103	Mongolia	36
103	Tanzania	36
107	Armenia	35
107	Ethiopia	35
107	Macedonia	35
107	Vietnam	35
111	Philippines	34
112	Algeria	33
112	Bolivia	33
112	El Salvador	33
112	Maldives	33
112	Niger	33
117	Ecuador	32
117	Egypt	32
117	Gabon	32
117	Pakistan	32
117	Togo	32
122	Azerbaijan	31
122	Djibouti	31
122	Kazakhstan	31
122	Liberia	31
122	Malawi	31
122	Mali	31
122	Nepal	31
122	Moldova	31
130	Gambia	30
130	Iran	30
130	Myanmar	30
130	Sierra Leone	30
130	Ukraine	30
135	Dominican Republic	29
135	Honduras	29
135	Kyrgyzstan	29
135	Laos	29
135	Mexico	29
135	Papua New Guinea	29
135	Paraguay	29
135	Russia	29
143	Bangladesh	28
143	Guatemala	28
143	Kenya	28
143	Lebanon	28
143	Mauritania	28
148	Comoros	27
148	Guinea	27
148	Nigeria	27
151	Nicaragua	26
151	Uganda	26
153	Cameroon	25
153	Mozambique	25
155	Madagascar	24
156	Central African Republic	23
157	Burundi	22
157	Haiti	22
157	Uzbekistan	22
157	Zimbabwe	22
161	Cambodia	21
161	Congo	21
161	Democratic Republic of Congo	21
161	Tajikistan	21
165	Chad	20
165	Eritrea	20
167	Angola	19
167	Turkmenistan	19
169	Iraq	18
169	Venezuela	18
171	Korea (North)	17
171	Equatorial Guinea	17
171	Guinea Bissau	17
171	Libya	17
175	Sudan	16
175	Yemen	16
177	Afghanistan	15
178	Syria	14
179	South Sudan	12
180	Somalia	9

This work from Transparency International, 2018 is licensed under CC BY-ND 4.0

#cpi2017
www.transparency.org/cpi

Şekil 6. 2017 yılı Yolsuzluk Algı Endeksi

Kaynak: www.transparency.org/cpi

Şekil 7. Türkiye'nin 1995'ten 2017'ye kadar Yolsuzluk Algı Endeksi Sıralamasındaki Yeri

Kaynak: Şeffalık Derneği verilerinden yararlanılarak hazırlandı. http://www.seffaflik.org

İKİNCİ BÖLÜM

LİTERATÜR

Literatürde yolsuzluk ve gelir eşitsizliği ile ilgili yapılan çalışmalar genel olarak yolsuzluğun gelir eşitsizliğini artırdığı yönünde olmakla birlikte, gelir eşitsizliğinin yolsuzluğun belirleyicisi olduğu, ikili arasında ters-U şeklinde bir ilişki olduğu, ikili arasında çift yönlü bir ilişki olduğu ve ikili ara

sında bir ilişkinin olmadığı yönünde sonuçlara ulaşılan çalışmalar da bulunmaktadır.

Ades ve Di Tella (1997) yolsuzluğun nedenlerini araştırdıkları çalışmalarında kişi başı geliri ve 25 yaş üzeri nüfusun ortalama eğitim yılını kullanarak ölçüm yapmış ve ülke gelişmişlik seviyesinin yolsuzlukla güçlü bir negatif ilişkisi olduğunu saptamışlardır.

Barreto (2001) gelişmiş ve gelişmemiş ülkeler için yaptığı yatay kesit analizinde yolsuzluğun gelir dağılımı üzerinde güçlü negatif etkisi olduğunu saptamıştır.

Dinçer ve Günalp (2011) Birleşik Devletler verilerini kullanarak yolsuzluğun gelir eşitsizliği üzerindeki etkilerini incelemiş ve artan yolsuzluğun gelir eşitsizliğini artırdığına dair güçlü kanıtlara ulaşmışlardır. Ayrıca, eşitsizlikten kaçınmanın dereceleri için Atkinson Endeksi'ni kullanmış ve yolsuzluğun alt sınır ve üst sınır üzerindeki etkisinin farklı olduğunu, yolsuzluk tahmin katsayısının eşitsizlikten kaçınma derecesi arttıkça arttığını, yolsuzluğun etkisinin dağılımın alt sınırında daha fazla olduğunu göstermişlerdir.

Jain (2001) kendisinden önce yolsuzlukla ilgili yapılan çalışmaları incelemiş ve yolsuzluğun gelir eşitsizliğini artırdığı sonucuna ulaşmıştır.

Gupta, Davoodi ve Alonso-Terme (2002) yolsuzluğun, yoksulluk ve gelir eşitsizliği üzerine etkilerini inceledikleri çalışmada bir standart sapmalık artışın gelir

eşitsizliğinin Gini katsayısı üzerinde 11 puanlık bir artışa ve yıllık %5 yoksul artışına neden olduğunu saptamışlardır. Yolsuzluğun gelir eşitsizliği ve yoksulluğu etkilediği birçok kanalı incelemiş ve yolsuzluğu azaltmaya yönelik politikaların aynı zamanda gelir eşitsizliği ve yoksulluğu da azalttığını bulmuşlardır.

Gyimah-Brempong (2002) Afrika ülkelerinin panel verisini ve dinamik panel tahmin edici kullanarak yolsuzluğun gelir dağılımı ve ekonomik büyüme üzerindeki etkisini incelemiş ve yolsuzluğun ekonomik büyümeyi direkt ve fiziksel sermaye yatırımlarını ise dolaylı olarak azalttığı sonucuna ulaşmıştır. Sonuçlar aynı zamanda artan yolsuzluğun gelir eşitsizliği ile pozitif ilişkili olduğunu göstermiştir. Gelir büyümesindeki azalma ve gelir eşitsizliğindeki artışın birleşimi yolsuzluğun, Afrika ülkeleri için fakirleri zenginlerden daha çok etkilediğini ortaya koymuştur.

Gyimah-Brempong ve Muñoz de Camacho (2006) 61 ülkenin 20 yıllık panel verisini kullanarak yaptıkları çalışmalarında yolsuzluktaki artışın gelir eşitsizliği ve ekonomik büyüme üzerindeki etkisini bölgesel farklılıklara göre incelemiş ve yolsuzluğun bölgesel ve dağılımsal etkileriyle ilgili önemli sonuçlara ulaşmışlardır. Büyüme üzerindeki en fazla etki Afrika ülkelerinde görülürken en az etki ise OECD ve Asya ülkelerinde görülmüştür. Diğer taraftan dağılımsal etki en fazla Latin Amerika ülkeleri için geçerli olmuştur. Yolsuzluktaki bir standart sapmalık azalma 0-1 skalasında yer alan gelir dağılımı Gini katsayısını; OECD ülkeleri için 0.05, Asya ülkeleri için 0.14, Afrika ülkeleri için 0.25, Latin Amerika ülkeleri için 0.33 puan azaltmaktadır.

Çeştepe ve Ergün-Tatar (2018) 1999-2014 yılları arası verilerini kullanarak yaptıkları çalışmada, gelişmekte olan ülkelerde yolsuzluğun ve işsizliğin gelir dağılımını bozduğu sonucuna ulaşmışlardır.

Jong-Sung ve Khagram (2005) 129 ülke için iki aşamalı en küçük kareler yöntemini kullanarak yaptıkları analizde gelir eşitsizliğinin maddi ve normatif yollarla

yolsuzluğu artırdığını bunun yanı sıra yolsuzluğun da gelir eşitsizliğini artırdığını böylece ülkelerin kısır bir döngüye girdiklerini öne sürmüşlerdir.

Chong ve Gradstein (2007) dinamik panel ve lineer geri-bildirim analizi yaparak eşitsizlik ve kurumsal kalite arasındaki ilişkiyi incelemiş ve ikili arasında çift yönlü bir etkileşim olduğu sonucuna ulaşmışlardır.

Apergis, Dincer ve Payne (2010) Amerika'nın 50 eyaleti için 1980-2004 verilerini kullanarak gelir eşitsizliği ve yolsuzluk arasındaki nedenselliği araştırdıkları çalışmalarında hem kısa hem de uzun dönem için ikili arasında çift yönlü bir nedensellik olduğunu saptamışlardır.

Policardo ve Carrera (2018) 1995-2015 yılları panel verilerini kullanarak 50 ülke için yaptıkları araştırmada dinamik GMM tahmini yapmış ve gelir eşitsizliğinin yolsuzluğun önemli bir belirleyicisi olduğunu ortaya koymuşlardır.

Glaeser ve Saks (2006) ABD'deki federal yolsuzluk mahkumiyetleri veri setini kullanarak yolsuzluğun nedenlerini ve sonuçlarını araştırmışlardır. Daha eğitimli ve daha küçük dereceli zengin devletlerde yolsuzluk oranının daha az olduğunu, yolsuzluk seviyesinin gelir eşitsizliği ve ırksal franksiyonelleşme seviyesiyle ilişkili, ancak devlet büyüklüğüyle ilişkisiz olduğu sonucuna ulaşmışlardır.

Samadi ve Farahmandpour (2013) ülkeleri özgür, çoğunlukla özgür, çoğunlukla özgür olmayan ve özgür olamayan ülkeler olarak dört sınıfa ayırarak yaptıkları çalışmada özgür ve çoğunlukla özgür ülkelerde gelir eşitsizliği ve yolsuzluk arasında pozitif bir ilişki olduğuna, ancak özgürlüğün azalmasıyla birlikte bu ilişkinin negatif hale geldiğine dikkat çekmişlerdir.

Husted (1999) ise ulusal refah, gelir eşitsizliği, devlet büyüklüğü ve dört kültürel değişkenin algılanan yoksulluk düzeyine etkisini incelediği çalışmasında yolsuzluğun maskülenlik, kişi başı GSMH, belirsizlikten kaçınma ve güç mesafesiyle önemli ölçüde

ilişkili olduğunu ancak gelir eşitsizliğiyle yolsuzluk arasında bir korelasyon olmadığını öne sürmüştür.

Li, Xu ve Zou (2000), Murphy ve arkadaşları tarafından geliştirilen kapsamlı bir çerçeve kullanarak yolsuzluğun gelir dağılımı ve büyüme üzerindeki etkisini incelemişlerdir. Sonuç olarak yolsuzluğun, gelir dağılımı üzerindeki etkisinin ters-U şeklinde olduğunu saptamışlardır.

Sulemana ve Kpienbaareh (2018) de Sahra-altı Afrika'da bulunan 48 ülke için 1996-2016 yılları arası panel verilerini kullanarak yaptıkları çalışmada literatürün aksine yolsuzluğu bağımlı değişken ve gelir eşitsizliğini bağımsız değişken olarak kullanmış ve yolsuzlukla gelir eşitsizliği arasında ters-U şeklinde bir ilişki olduğu sonucuna ulaşmışlardır.

Dobson ve Dobson (2012) ise Latin Amerika için yaptıkları çalışmada düşük yolsuzluğun, yüksek gelir eşitsizliğine neden olduğunu ortaya koymuşlardır. Literatüre ters düşen bu durumun nedenini ise Latin Amerika'da geniş bir yasa dışı sektörün varlığına bağlamışlardır.

Mustapha, Koh, Chan ve Ramly (2017) gelir eşitsizliğinin fazla olduğu ülkelerde yaptıkları araştırmada yolsuzluğun kontrol altına alınması durumunda gelir eşitsizliğinin azalacağını ortaya koymuşlardır.

Mallaye, Timba ve Yogo (2015) petrol zengini ülkelerdeki petrol rantı sonucu düzeltilen gelir eşitsizliğinin yüksek yolsuzluk seviyesi nedeniyle boşa gittiğini ortaya koymuşlardır.

Karluk ve Ünal (2017) yoksulluk, yolsuzluk ve gelir dağılımı arasındaki ilişkiyi bulmak için Gini katsayısı ve yolsuzluk algı endeksi arasındaki ilişkiyi incelemiş Arjantin ve Kolombiya haricindeki ülkeler için bu ilişkinin negatif olduğu yani yolsuzluğun fazla olduğu ülkelerde gelir dağılımının daha adaletsiz olduğu sonucuna ulaşmışlardır.

Yolsuzluk ve işsizlik üzerine yapılan çalışmalar ise şu şekildedir: Bouzid (2016) yolsuzluk ve genç işsizlik arasındaki bağı incelemiş ve işe alım gücüne sahip olan kamu görevlilerinin yapmış olduğu yolsuzluk uygulamalarının eğitimli işçiler ve gençler için işsizliği artırdığı ve iş arayanların bu süreçte kamu görevlilerine rüşvet vermesinin de yolsuzluğu artırdığını ortaya koymuştur.

Corrado ve Rosetti (2018) İtalya için yaptıkları çalışmada genç (ve eğitimsiz) işsizlik ve yolsuzluk arasında pozitif bir ilişki olduğunu göstermiştir.

Lin, Huang ve Chuang (2018) yolsuzluğun işsizlikteki dalgalanmalar üzerinde etkisi olmadığını göstermişlerdir.

Atobatale ve Okewale (2018) yolsuzluğun Nijerya ekonomisi için yoksulluk, işsizlik, altyapı vb. sorunları artırdığını kaydetmişlerdir.

Cooray ve Dzhumashev (2018) yaptıkları teorik çalışmada yolsuzluk ve işgücü arasındaki ilişkiyi araştırmış ve yolsuzluğun işgücü katılım oranının ve istihdamın nüfusa oranı üzerinde önemli negatif etkisi olduğunu göstermişlerdir.

Ben-Ali ve Saha (2016) işsizlik ve yolsuzluk pozitif ilişkilidir sonucuna ulaşmışlardır.

Qadar ve diğerleri (2014) sosyal eşitsizlik ve kurumsal çarpıklığın işsizlik üzerindeki etkilerini araştırdıkları çalışmada ailelerin gençlik algısının, üyelerin kişiliğine sağlam bir temel kazandıracağı, yaşamın her adımında, özellikle de işe alınmalarında başarılarını garanti ettiği sonucuna varmıştır. Bazı ailelerin aile bireylerinin işlerini garanti etmek için toplumdaki nüfuzlarını kullanmaları, bazı özel işler için yüksek eğitim beklentilerinin olması ve bazı ailelerin gençleri ekonomik ve duygusal destekten mahrum bırakmasının sonucu olarak gençler istihdam sorunu yaşadıklarını ortaya koymuşlardır.

Enofe, Oriaifoh ve Omagbon (2016) Nijerya için yolsuzluğun, yoksulluk ve işsizlik üzerindeki etkilerini inceledikleri çalışmalarında Ulusal İstatistik Bürosu ve Uluslararası Şeffaflık Örgütü'nün verilerini kullanarak en küçük kareler yöntemiyle

tahmin yapmış ve sonuç olarak Nijerya için yolsuzluk, yoksulluk ve işsizlik arasındaki ilişkinin önemsiz pozitif bir ilişki olduğunu bulmuşlardır.

Schneider (2015) yaptığı çalışmada yolsuzluğun, iyi eğitimli bireylerin ülkeden ayrılmasına dolayısıyla da beyin göçünün artmasıyla birlikte insan sermayesinin azalmasına bunun da başta işsizlik ve eşitsizliği artırmak üzere büyümeyi de yavaşlatacağına dikkat çekmiştir.

Nazir, Cheema, Zafar ve Batool (2009) işsizliğin sosyo-ekonomik etkilerini araştırdıkları çalışmalarında işsizliğin yolsuzluğu artırdığı sonucuna ulaşmışlardır.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

MODEL

Dixit-Stiglitz Modeli'nin, etkin ücretler ve yolsuzluğun neden olduğu işsizlik gibi iki modifikasyonlu bir modelini düşünün. Ekonomi aynı tercihleri paylaşan ve bir birim emekle donatılmış L bireyden oluşuyor. Ancak bireyler ya çalışıyor ve nominal ücret kazanıyorlar ya da işsizler ve işsizlik sigortası alıyorlar. Devlet, işçi geliri üzerinden vergi topluyor ve bu gelirin bir kısmını işsizlik sigortalarını ödemek için kullanılıyor. Diğer taraftan, bu vergi gelirinin kalan kısmı, devlet tarafından özel çıkarları için kullanılıyor. Yolsuzluğun en popüler ve muhtemelen en basit tanımı kamu gücünün özel çıkarlar için kötüye kullanımıdır. Bu, Dünya Bankası tarafından kullanılan tanımıdır. Bu nedenle, bizim bağlamımızda yolsuzluk devlet gücünün özel harcamaları için kötüye kullanımıdır.

Modelde monopolistik rekabet piyasası geçerlidir. Gangs, King, Stonecash ve Mankiw (2011) ve Ahlersten'in (2008) de belirttiği gibi monopolistik rekabet piyasası çok sayıda firmanın bulunduğu, yakın ikame malların alınıp-satıldığı piyasa türüdür. Yani bir piyasa türünün monopolistik rekabet piyasası olması için aşağıdaki şartları sağlaması gerekir;

1) Çok sayıda satıcı bulunmalıdır. Benzer tercihleri paylaşan müşteri kitlesine hitap eden birçok firma olmalıdır.

2) Ürün farklılaştırması olmalıdır. Firmalar birbirine yakın ikame olacak şekilde aralarında küçük farklar bulunan farklı ürünler üretmelidir. Bu da firmaların fiyat alıcı değil aşağı doğru eğimli talep eğrisiyle karşı karşıya olmasını sağlar. Yani bir firma ürün fiyatını artırırsa daha az ürün satar, fiyatı azaltırsa ürün satışı artar.

3) Piyasaya giriş engeli olmamalıdır (Serbest giriş). Bir firma hiçbir bariyerle karşılaşmadan piyasaya girip çıkabilmelidir. Böylece ekonomik kârın sıfır olduğu piyasa dengesini sağlayan firma sayısı sağlanmış olur.

3.1.Tercihler

Tüketici tercihleri aşağıdaki Sabit İkame Esnekliği (CES) Fayda Fonksiyonu tarafından karakterize edilmiştir:

$$\mathrm{U} = \left(\int_0^n q(z)^{\frac{\sigma-1}{\sigma}} dz \right)^{\frac{\sigma}{\sigma-1}}$$

Burada n, dışsal olarak verilen ve ekonomide üretilen çeşitlerin sayısıdır. Her bir çeşit z ile endekslenmiştir. Farklılaşmış çeşitler arasındaki ikame esnekliği sabit ve $\sigma > 1$'e eşittir. Bu ekonomi fayda fonksiyonunu aşağıdaki bütçe kısıtı altında maksimize eder:

$$\int_0^n p(z)\, q(z)\, dz = E$$

Burada $q(z)$ ve $p(z)$ sırasıyla talep miktarını ve üretim z'nin fiyatını temsil eder. Her bir birey bir birim iş gücüyle donatılmıştır. Ancak bireyler istihdam ediliyor ve nominal ücret w'yi kazanıyor olabilirler ya da işsizdirler ve $b > 0$ işsizlik sigortasını alırlar. İstihdam edilen işçiler 0<t<1 oranında bir gelir vergisi öderler. Dolayısıyla ekonomideki nominal gelir, E, aşağıdaki gibidir:

$$E = (L - U)w(1 - t) + bU + nR$$

Burada U ekonomideki işsiz bireylerin sayısıdır. Dolayısıyla, $(L - U)w(1 - t)$ istihdam edilen işçilerin vergi sonrası kazançları, bU işsiz bireylerin kazançları, R ise her bir firmanın işçinin yanı sıra kullandığı sabit sermaye tutarıdır. Sermayenin fiyatı 1'e eşittir. Dolayısıyla nR ekonomideki toplam sermaye geliridir.

Fayda maksimizasyonu probleminin çözümü aşağıdaki talep fonksiyonunu verir:

$$q(z) = \left(\frac{p(z)}{P} \right)^{-\sigma} \frac{E}{P}$$

Burada $\mathrm{P} = \left(\int_0^{\mathrm{n}} \mathrm{p(z)}^{1-\sigma} \right)^{\frac{1}{1-\sigma}}$ ekonomideki mallarla ilgili fiyat endeksidir.

3.2.Firmalar

Her bir farklılaşmış z malı sadece bir firma tarafından üretilir. Firmalar simetriktir. Simetri varsayımı; firmaların her biri için maliyet ve ortalama maliyet fonksiyonlarının, her bir firmanın ürettiği ürünün talep eğrisinin ve firmaların ulaşabildiği üretim teknolojisinin benzer olduğu varsayımıdır. Dolayısıyla, firma problemi içerisindeki z notasyonlarını ihmal edebiliriz. Her bir firma aşağıdaki toplam maliyet fonksiyonuna sahiptir. TC:

$$TC = \frac{q}{a(w)}w + R$$

Burada $a(w)$, nominal ücretlerin bir fonksiyonu olan işçi üretkenliğini ifade eder. Her bir firma $q = a(w)\, l$ olarak verilen aynı üretim teknolojisine erişebilir. Böylece firma tarafından kullanılan emek miktarı $l = \frac{q}{a(w)}$ ve üretimin toplam değişken maliyeti $\frac{q}{a(w)}w$ 'dir. Her bir firma değişken maliyetin yanı sıra sermaye cinsinden R sabit tutarını ödemek zorundadır. Bir firmanın üretkenlikle ifade edilen fayda maksimizasyonu şu şekilde verilmiştir:

$$\max_p pq - \frac{q}{a(w)}w - R$$

$$kısıtlar\ altında: \qquad q = \left(\frac{p}{P}\right)^{-\sigma}\frac{E}{P}$$

Bu problemin çözümü:

$$pq - \frac{q}{a(w)}w - R$$

$$\max_p p\left(\frac{p}{P}\right)^{-\sigma}\frac{E}{P} - \frac{q}{a(w)}w - R$$

p'ye göre birinci sıra koşulu;

$$\frac{(1-\sigma)p^{-\sigma}E}{P^{1-\sigma}} + \frac{\sigma p^{(-\sigma-1)}}{P^{1-\sigma}}\frac{Ew}{a(w)} = 0$$

$$\sigma - 1 = \frac{\sigma p^{-1} w}{a(w)}$$

Bu denklemi düzenlersek bir firmanın fiyatını verir:

$$p = \frac{\sigma}{\sigma - 1} \frac{w}{a(w)}$$

Simetri nedeniyle ekonomideki fiyat endeksi $P = n^{1/1-\sigma} \left(\frac{\sigma}{\sigma-1} \frac{w}{a(w)} \right)$'ye eşittir.

3.3. İşçi Piyasası ve Optimal Üretkenlik Seviyesi

İşçi üretkenliği ve ücretler arasında bir çeşit ilişki olduğu iktisatçılar tarafından bilinir. Ancak bu ilişkinin ne yönde olduğu 20. yüzyılın sonlarına doğru açığa kavuşmuştur. Tam rekabetin olduğu ve işçi ücretlerinin piyasadaki işgücü arzı ve iş gücü talebinin dengelendiği noktada oluştuğunu öne süren klasik iktisat teorilerine göre işgücü arzı arttığında, reel ücretler azaltılarak istihdam seviyesi azaltılmalı; işgücü arzı azaldığında ise işçileri çalışmaya teşvik etmek için reel ücretler artırılmalıdır. Ancak bazı makroekonomik nedenler nedeniyle bu dengeyi ağlayacak anlık, otomatik bir mekanizma bulunmamaktadır ve denge halindeki işsizlik (gönülsüz işsizlik) sorunu da açıklanamamaktadır (Adaş, 2002; Westley ve Schmidt, 2006).

1960'lardan sonra ortaya çıkan etkin ücret teorileri, işgücü piyasasında neden denge fiyatının üzerinde bir ücret belirlendiğini açıklamada ve istem dışı işsizliğin nedenlerini açıklamada belirleyici olmaktadırlar. Buna göre işçilere denge ücretten fazla ücret ödenmesinin nedenlerini açıklayan modeller dört başlık altında toplanabilir; I) Kaytarma Modeli: Yüksek ücretin işçiler için işi kaybetme maliyetini artıracağına böylece daha fazla efor sarf etmelerine ve işten daha az kaytarmalarına neden olacağına açıklama getirir. II) Ters Seçim Modeli: Bu modele göre ücretlerin yüksek olması iş başvurularında daha yüksek kalitede işgücünün başvuru yapması ve işgücü havuzunun daha kaliteli olmasına olanak sağlar. III) İşgücü Devri Modeli: İşten ayrılmalar

azaldığından emek dönüşümünün azalması bunun da işgücü dönüşüm maliyetini azaltmasını açıklar. IV) Sosyolojik Model: Yüksek maaşlar işçilerin moral düzeylerini, işlerine olan sadakatlerini ve verimlerini artırır (Adaş, 2002).

Kısaca tanımlayacak olursak etkin ücret işçilerin verimlerini artırmak için işverenin denge fiyatının üzerinde ödediği ücrettir. Dolayısıyla, etkin ücret hipotezine göre net nominal ücretlerdeki artış işçilerin üretkenliğini kesin olarak artırır varsayıyoruz. Özellikle işçinin üretkenliğini şöyle tanımlarız:

$$a(w) = (w(1-t) - \overline{w})^{\gamma}$$

Burada $\overline{w}$ işsizlik olmadığı zamanki denge ücrettir. $0 < \gamma < 1$, $\overline{w}$'ye göre yüksek ücretlerin üretkenliği artırma derecesini ölçer. Dolayısıyla işçinin üretkenliği vergi sonrası nominal ücretler ve $\overline{w}$ arasındaki fark arttıkça artar. Yüksek seviye bir w seçimi hem işçinin üretkenliğini hem de üretim maliyetini artırdığından, firmalar optimal bir ücret seviyesi, w, seçerek etkin işçi başına toplam emek maliyetini minimize etmek zorundadır.

$$\min_{w} \frac{wl}{a(w)l}$$

Dolayısıyla, ücret için optimallik koşulu "Solow koşulu" olarak bilinen aşağıdaki koşulu sağlamalıdır:

$$\frac{w\, a'(w)}{a(w)} = 1$$

İşçi üretkenliği $a(w) = (w(1-t) - \overline{w})^{\gamma}$'den, optimal ücret anlamına gelen Solow koşulunu tekrar yazabiliriz:

$$w = \frac{\overline{w}}{(1-t)(1-\gamma)}$$

Üretkenlik eşitliğinde optimal ücreti yerine koyarsak, üretkenliğin optimal seviyesini elde edebiliriz:

$$a(w) = [\frac{\overline{w}}{(1-t)(1-\gamma)}(1-t) - \overline{w}]^{\gamma}$$

$$a(w) = [\frac{\overline{w}}{(1-\gamma)} - \overline{w}]^{\gamma}$$

$$a^{*}(w) = \left[\overline{w}\ \frac{\gamma}{1-\gamma}\right]^{\gamma}$$

3.4. Devlet (Hükümet)

Devlet işçi gelirleri üzerinden vergi toplar ve bu vergi gelirlerinin bir kısmını işsizlik sigortası ödemek için kullanır. Diğer taraftan bu vergi gelirlerinin kalan kısmı devlet tarafından özel çıkarları için kullanılır. Dolayısıyla devlet bütçesi şu şekilde tanımlanabilir:

$$(L-U)wt = C + bU$$

$(L-U)wt$ devletin vergi geliridir. bU işsiz bireylere giden kısımdır ve C özel çıkarlar için harcanan yolsuzluktur.

3.5.Denge

Dengeyi tam karakterize etmek için önce her bir firma tarafından kullanılan emek miktarı anlamına gelen sıfır-kâr koşulunu varsayıyoruz. İkinci denge koşulu, emek piyasasındaki dengedir. Toplam birey sayısı, istihdam edilen işçiler ve işsiz bireylerin sayısına eşittir. Son denge koşulu, ekonomideki toplam gelir, ekonomideki toplam harcamaya eşit olmalıdır.

3.5.1.Sıfır Kâr Koşulu

Bir firmanın kârı $\pi = pq - wl - R$ ile verilir. Verilen miktar ve fiyat eşitlikleriyle bir firma tarafından kullanılan emek miktarına ilerleyebiliriz:

$$l = \frac{R(\sigma - 1)}{w}$$

Üretim fonksiyonu göz önüne alındığında, bir firmanın üretimini de elde edebiliriz:

$$x = \frac{a(w)R(\sigma - 1)}{w}$$

3.5.2. Emek Piyasası

İşgücü piyasası denklemlerini kullanarak piyasa temizleme ücretini ve işsizlik oranını elde edebiliriz.

3.5.2.1. Piyasa Temizleme Ücreti

Piyasa temizleme ücret seviyesinde işsizlik olmadığından, $\overline{w}$'yı bulmak için emek arzı ve emek talebini eşitleyebiliriz:

$$nl = \frac{R(\sigma - 1)}{\overline{w}} = L$$

burada nl tüm firmaların toplam işgücü talebi, piyasa temizleme ücreti, $\overline{w}$ ile toplam işgücü arzına eşit, L. $\overline{w}$ için çözüm piyasa temizleme ücretini verir:

$$\overline{w} = \frac{R(\sigma - 1)n}{L}$$

Optimal ücreti ve piyasa temizleme ücretini bildiğimizden, ekonomide istihdam edilen işçi sayısını elde etmek için bu değerleri firmanın emek talebi eşitliğine ikame ederiz:

$$nl = (1-t)(1-\gamma)L$$

3.5.2.2. İşsizlik Seviyesi

Diğer taraftan, işsizliğin tanımından $U = L - L(1-t)(1-\gamma)$'e sahibiz. Eşitlik (x)'i işsizlik eşitliğine ikame eder ve her iki tarafı L ile sadeleştirirsek, işsizlik oranı, u'yu elde ederiz:

$$\frac{U}{L} = \frac{L}{L} - \frac{L(1-t)(1-\gamma)}{L}$$

$$u = 1 - (1 - \mathrm{t})(1 - \gamma)$$

$$u = 1 - (1 - \gamma - \mathrm{t} + \mathrm{t}\,\gamma)$$

$$u = 1 - 1 + \gamma + \mathrm{t} - \mathrm{t}\,\gamma$$

$$u = \gamma + \mathrm{t} - \mathrm{t}\,\gamma$$

$$u = \gamma + t\,(1-\gamma)$$

burada $u = \frac{U}{L}$ işsizlik oranını gösterir.

Hükümet bütçe eşitliğini kullanarak işsizlik sigortası b ve yolsuzluk seviyesi, C bakımından vergi oranına gidebiliriz:

$(L-U)wt = C + bU$ hükümet bütçe eşitliği denkleminde yerine koymak üzere $U = L - L(1-t)(1-\gamma)$ işsizlik denklemini düzenlersek;

$$U = L - L(1-t)(1-\gamma)$$

$$L(1-t)(1-\gamma) = L - U$$

denklemini $(L-U)wt = C + bU$ denkleminde yerine koyarsak;

$$L(1-t)(1-\gamma)wt = C + bU$$

$w = \frac{\bar{w}}{(1-t)(1-\gamma)}$ denklemini de yerine yazarsak;

$$L(1-t)(1-\gamma)\ \frac{\bar{w}}{(1-t)(1-\gamma)}t = C + bU$$

denklemini elde ederiz. Denklemin her iki tarafını L ile sadeleştirirsek:

$$\frac{L(1-t)(1-\gamma)\ \frac{\bar{w}}{(1-t)(1-\gamma)}t}{L} = \frac{C + bU}{L}$$

$$(1-t)(1-\gamma)\ \frac{\bar{w}}{(1-t)(1-\gamma)}\ t = c + bu$$

$$\bar{w}t = c + b(\gamma + t\ (1-\gamma)$$

$$\bar{w}t = c + b\gamma + bt(1-\gamma)$$

$$\bar{w}t - bt(1-\gamma) = c + \ b\gamma$$

$$t\big(\bar{w} - b(1-\gamma)\big) = c + \ b\gamma$$

$$t = \frac{\gamma b + c}{\bar{w} - b(1-\gamma)}$$

burada $c = C/L$ kişi başı yolsuzluk seviyesidir.

3.5.3. Ekonomideki Toplam Gelirin Toplam Harcamaya Eşit Olması

Bu koşul, toplam gelir E'yi ifade eder ve toplam harcamaya eşit olmalıdır. Bireyin toplam harcaması, firmaların toplam geliri, TR'ye eşittir.

$$\mathrm{E} = \mathrm{TR} = \mathrm{n}\sigma\mathrm{R}$$

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

MODEL SONUÇLARI

4.1. Savlar ve İspatlar

SAV 1: b sabitken c'deki bir artış, t'yi artırır.

Eğer işsizlik sigortası miktarı sabitken, yolsuzluk seviyelerinde bir artış meydana gelirse bu durum vergi oranlarında bir artış meydana getirir. Bu durumda devlet yolsuzluk için kaynak sağlamak amacıyla istihdam edilen işçilerin geliri üzerinden alınan vergi oranını artırır.

İSPAT 1:

$$t = \frac{\gamma b + c}{\overline{w} - b(1-\gamma)}$$

denkleminde c'deki bir artış, t'yi artırır.

$b \leftrightarrow, c\uparrow, t\uparrow$

SAV 2: t sabitken c'deki bir artış, b'yi azaltır.

Eğer vergi oranları sabit tutulursa yolsuzluk seviyelerinde meydana gelen bir artış işsiz bireylere ödenen sigorta miktarını azaltır. Bu durumda da devlet, yolsuzluk için kaynak yaratmak amacıyla işsiz bireylere ödenen işsizlik sigortasında kesintiye gider.

İSPAT 2:

$$t = \frac{\gamma b + c}{\overline{w} - b(1-\gamma)}$$

denkleminden b'yi çekersek,

$$t\big(\overline{w} - b(1-\gamma)\big) = \gamma b + c$$

$$t\overline{w} - tb + tb\gamma = \gamma b + c$$

$$t\overline{w} - c = \gamma b + tb - tb\gamma$$

$$t\bar{w} - c = b(\gamma + t - t\gamma)$$

$$b = \frac{t\bar{w} - c}{\gamma + t - t\gamma}$$

Bu durumda t sabitken c artarsa, b azalır.

$t \leftrightarrow, c\uparrow,\ b\downarrow$

SAV 3: c'deki bir artış, u'yu artırır.

Eğer yolsuzluk seviyelerinde bir yükselme meydana gelirse, daha düşük bir b ve daha yüksek bir t birleşimi ortaya çıkar. Daha yüksek bir t nominal ücretleri artırır ve firmanın işçi talebini azaltır bu da işsizlik oranı u'da bir artışa neden olur.

İSPAT 3: İspat 1'de işsizlik sigortası b sabitken yolsuzluk seviyesindeki bir artışın vergi oranı t'yi artıracağını göstermiştik. Bu durumda işsizlik oranını gösteren u:

$$u = \gamma + t\ (1 - \gamma)$$

denkleminde $0 < \gamma < 1$ olduğundan, t'deki bir artış, u'yu artıracaktır.

$b \leftrightarrow, c\uparrow, t\uparrow, u\uparrow$

Ayrıca bu denklemde t'yi yerine yazarsak;

$$u = \gamma + \frac{\gamma b + c}{\bar{w} - b(1 - \gamma)}(1 - \gamma)$$

denklemini elde ederiz. Bu eşitlikte u 'nun c 'ye göre türevini aldığımızda;

$$\frac{\partial u}{\partial c} = \frac{(1 - \gamma)}{\bar{w} - b(1 - \gamma)}$$

Bu durumda ekonomide γ artarsa $(0 < \gamma < 1)$, yolsuzlukta meydana gelen bir artışın işsizlik üzerindeki etkisinin az olacağını söyleyebiliriz.

$\gamma\uparrow, \frac{\partial u}{\partial c}\downarrow$

SAV 4: c'deki bir artış, P'yi artırır.

Eğer yolsuzluk seviyeleri artarsa, o zaman daha düşük bir b ve daha yüksek bir t bileşimi ortaya çıkar. Daha yüksek bir t nominal ücretleri artırır. Bundan dolayı, firmalar

artan üretim maliyeti yüzünden malların fiyatını artırır. Bu da ekonominin fiyat seviyesinde bir artışa neden olur.

İSPAT 4:

$$w = \frac{\overline{w}}{(1-t)(1-\gamma)}$$

$$\frac{\partial w}{\partial t} = -\overline{w}(1-\gamma-t+t\gamma)^{-2}(\gamma-1)$$

$$\frac{\partial w}{\partial t} = \frac{\overline{w}}{(1-\gamma-t+t\gamma)^2}(1-\gamma)$$

$0 < \gamma < 1$ olduğundan yukarıdaki ifadenin sonucu pozitif çıkar bu da nominal ücret denkleminde t'deki bir artışın nominal ücretleri artıracağını açıkça gösterir.

$t\uparrow,(1-t)\downarrow, w\uparrow$

$a(w) = (w(1-t)-\overline{w})^{\gamma}$ olduğundan gelir üzerinden alınan verginin artması verimlilik düzeyinde bir azalmaya neden olur. Ekonomideki fiyat seviyesinin**:**

$$P = n^{1/1-\sigma}\left(\frac{\sigma}{\sigma-1}\frac{w}{a(w)}\right)$$

olduğunu göstermiştik. Bu durumda, w 'deki bir artış ve $a(w)$'deki bir azalış fiyatlar genel seviyesini artırır.

$t\uparrow, w\uparrow, a(w)\downarrow, P\uparrow$

SAV 5: c'deki bir artış, gelir eşitsizliği WI'yı artırır.

Gelir eşitsizliği, istihdam edilen işçilerin vergi sonrası ücretleri ve işsiz bireylerin gerçek gelirinin oranıdır:

$$WI = \frac{w(1-t)}{b} = \frac{\overline{w}}{b}$$

Dolayısıyla c'deki bir artış, önce b' yi azaltır sonra bu, ekonomideki gelir eşitsizliğini artırır.

İSPAT 5: İspat 2'de

$$b = \frac{t\overline{w}-c}{\gamma+t-t\gamma}$$

olduğunu göstermiştik. Burada c'deki bir artışın b' yi azaltacağı açıktır. Bu durumda gelir eşitsizliği denkleminde WI'nın, b'ye göre türevini alırsak;

$$\frac{\partial WI}{\partial \mathrm{b}} = -\overline{w} b^{-2}$$

$$\frac{\partial WI}{\partial \mathrm{b}} = -\frac{\overline{w}}{b^2}$$

Bu ifadede $\overline{w}$ ve b^2 ifadeleri negatif olamayacağından $-\frac{\overline{w}}{b^2}$ ifadesi negatiftir. Bu durumda b, işsizlik sigortasındaki bir azalma, gelir eşitsizliği WI'yı artıracaktır.

5.2.Niceliksel Analiz

Niceliksel analiz sonuçları şöyledir:

$\overline{w}$ ~1200

b= 805,64 (bu değer asgari ücret alarak işinden ayrılan bir kişi için İş-Kur'un hesapladığı işsizlik sigortası miktarıdır.)

t=0,15 (Gelir üzerinden alınan vergi oranı)

γ= 0,9999999 ($0 < \gamma < 1$ olduğundan.)

$$\frac{\partial u}{\partial c} = \frac{(1-\gamma)}{\overline{w} - b(1-\gamma)}$$

eşitliğinde değerleri yerine yazarsak;

$$\frac{\partial u}{\partial c} = \frac{(1-0{,}9999999)}{1200 - 805{,}64(1-0{,}9999999)}$$

$$\frac{\partial u}{\partial c} \sim 8{,}3 * 10^{-11}$$

Bu da göstermektedir ki Türkiye'de her 1 TL'lik yolsuzluk artışı, işsizlik oranını yaklaşık %8,3 $*10^{-9}$ artıracaktır. Yaklaşık 3 milyon işsiz olduğundan yolsuzluktaki 1 TL'lik bir artış yaklaşık 30000*8,3 $*10^{-9}$ olduğundan 0,000249 ~0,00025 kişiyi işsiz bırakır. Bu da her 4000 TL'lik yolsuzluğun 1 kişiyi işsiz bıraktığı anlamına gelmektedir.

Gelir eşitsizliği ise şöyledir;

$$WI = \frac{w(1-t)}{b} = \frac{\overline{w}}{b}$$

$$\overline{w} = 1200$$

$$b = 805{,}64$$

$$WI = \frac{\overline{w}}{b}$$

$$WI_1 = \frac{1200}{805{,}64} = 1{,}489499$$

Eğer 1 TL'lik bir işsizlik sigortası yolsuzluğa giderse bu durumda gelir eşitsizliği;

$$WI_2 = \frac{1200}{804{,}64} = 1{,}491350$$

olur.

Burada WI_2'yi WI_1'e oranlarsak;

$$\frac{WI_2}{WI_1} = \frac{1.491350}{1.489499} \sim 1{,}00124$$

1,00124-1= 0,00124'den eğer 1 TL'lik işsizlik sigortası yolsuzluğa giderse gelir eşitsizliğinin 0,00124 kat artacağı sonucuna ulaşırız.

SONUÇ

Gelir dağılımdaki adaletsizlikler ve işsizlik küresel sorunlar olarak kalmaya devam ederken bunların altında yatan nedenler hep merak konusu olmuştur. Birçok birleşenin bir araya gelmesi sonucunda ortaya çıkan bu sorunları gidermede devlete düşen rol oldukça önemli olmakla birlikte yetkililer her zaman üstlerine düşen görevi yerine getirmemekte ve ellerinde bulunan gücü kötüye kullanmaktadırlar. Devlet yetkililerinin ellerinde bulunan gücü, kamu yararı için değil de özel çıkarları için kullanmaları birçok olumsuzluğun yanı sıra gelir dağılımını bozmada ve işsizliği artırmada etkili olan yolsuzluk sorununu ortaya çıkarmaktadır.

Bozulma, ahlaksızlık, rüşvet vb. gibi pejoratif çağrışımlar içeren yolsuzluk kavramının siyasal, sosyal, ekonomik birçok alanda etkileri olmakla birlikte bu çalışmada yolsuzluğun işsizlik ve gelir eşitsizliği üzerindeki etkisi Dixit ve Stiglitz Modeli'nin iki modifikasyonlu bir versiyonuyla teorik olarak incelenmiş ve sonuçlar Türkiye verileriyle analiz edilmiştir. Modelde tüketici tercihleri Sabit İkame Esnekliği (CES) Fayda Fonksiyonu'yla karakterize edilmiş ve firmaların simetrik oldukları ve ekonomideki tüm nüfusun çalışan ve nominal ücret alan bireylerle işsiz olup devletten işsizlik sigortası alan bireylerden oluştuğu varsayımları yapılmış ve şu sonuçlara ulaşılmıştır:

1) Yolsuzluk seviyesinde meydana gelen bir artış, işsizlik sigortası sabit tutularsa gelir üzerinden alınan vergilerin artmasına neden olur.

2) Gelir vergisi değişmeden yolsuzlukta meydana gelen bir artış, devletin ödediği işsizlik sigortasında kesintiye gitmesine neden olur böylece devlet kendine kaynak yaratmış olur.

3) İşsizlik sigortası sabitken yolsuzluk arttıkça gelir üzerinden alınan vergi artar bu da işsizlik üzerinde bir artışa neden olur.

4) Yolsuzluk seviyelerindeki bir artış daha yüksek bir gelir vergisi ve daha düşük bir işsizlik sigortası birleşimini ortaya çıkarır. Artan vergiler nominal ücretlerde bir artışa

ancak işçi üretkenliğinde bir azalışa neden olur. Bu durumda ekonomideki fiyatlar genel seviyesini artırır.

5) Çalışanların vergi sonrası ücretlerinin işsiz bireylerin gerçek gelirine oranı gelir eşitsizliğini verir. Artan yolsuzluk işsizlik sigortasını azaltacağından gelir eşitsizliğinde bir artışa neden olur.

Teorik sonuçları, Türkiye verileriyle analiz ettiğimizde her 4000TL'lik yolsuzlukta 1 birey işsiz kalmaktadır. Ayrıca işsizlik sigortasından yolsuzluğa giden her 1 TL, gelir eşitsizliğini 0,00124 kat artırmaktadır.

Sonuç olarak yolsuzluk, gelir eşitsizliği ve işsizlik üzerinde pozitif bir etkiye sahiptir. Bu etki göz önüne alındığında yolsuzluğu azaltacak tedbirlerin ve uygulanacak politikaların gelir eşitsizliği ve işsizliği de azaltacağını söyleyebiliriz.

KAYNAKÇA

Adaş, C. G. (2002). Etkin Ücret Hipotezi, İşsizlik ve Ücret Rijidliği. *İktisat Fakültesi Mecmuası, 52* (1), 103.

Ades, A., Di Tella, R. (1997). The new economics of corruption: A survey and some results. *Political Studies, 45*(3), 496–515.

Ahlersten, K. (2008). Essentials of Microeconomics. Bookboon.

Aktan, C. C., Vural, İ. Y. (2002). Gelir Dağılımında Adalet(siz)lik ve Gelir Eşit(siz)liği: Terminoloji, Temel Kavramlar ve Ölçüm Yöntemleri, Hak-iş Konfedarasyonu Yayınları, Ankara.

Apergis, N., Dincer, C. D., Payne, J. E. (2010). The relationship between corruption and income inequality in US states: Evidence from a panel co-integration and error correction model. *Public Choice, 145*(1), 125–135.

Atobatele, A. J., Okewale, R. A. (2018). Impact of Corruption on Good Governance in Nigeria (2011-2017). *Online Journal of Arts, Management & Social Sciences, 3*(1).

Ayee, J. A. (2016). The Roots of Corruption: The Ghanaian Enquiry Revisited.

Barreto, Raul A. (2001). Endogenous Corruption, Inequality and Growth: Econometric Evidence, School of Economics, Adelaide University, Working Paper No. 01-2, Adelaide.

Ben Ali, M., Saha, S. (2016). Corruption and Economic Development. Economic Development in the Middle East and North Africa: Challenges and Prospects. 133-154. 10.1057/9781137480668_6

Bogojević, R., Skakavac, T. (2018). Corruption as an Obstacle to European Integrations. Facta Universitatis, Series: Law and Politics. 057. 10.22190/FULP1801057B

Bouzid, B. N. (2016). Dynamic relationship between corruption and youth unemployment: empirical evidences from a system GMM approach (English). Policy Research working paper; no. WPS 7842. Washington, D.C.: World Bank Group. http://documents.worldbank.org/curated/en/916781475156227542/Dynamic-relationship-between-corruption-and-youth-unemployment-empirical-evidences-from-a-system-GMM-approach. (Erişim: 10 Kasım 2018)

Chong, A., Gradstein, M. (2007). Inequality and institutions. *Review of Economics and Statistics, 89*(3), 454–465.

Cooray, A., Dzhumashev, R. (2018). The effect of corruption on labour market outcomes. Economic Modelling.

Corrado, G., Rossetti, F. (2018). Public corruption: A study across regions in Italy. *Journal of Policy Modeling.*

Çeştepe, H., Ergün Tatar, H. (2018). Yolsuzluk ve Gelir Eşitsizliği: Gelişmekte Olan Ülkeler için Panel Veri Analizi. *Yönetim ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi, 16* (2), 111-123. DOI: 10.11611/yead.393372.

Dincer, O. C., Günalp, B. (2012). Corruption and Income Inequality In The United States. *Contemporary Economic Policy, 30,* 283-292. doi:10.1111/j.1465-7287.2011.00262.x

Dixit, A., Stiglitz, J. (1977). Monopolistic Competition and Optimum Product Diversity. *The American Economic Review,67*(3), 297-308. Retrieved from http://www.jstor.org/stable/1831401.

Dobson, S., Ramlogan-Dobson, C. (2012). Why is corruption less harmful to income inequality in Latin America? *World Development, 40*(8),1534-1545.

Enofe, A., L Oriaifoh, C., Omagbon, P. (2016). Poverty and Unemployment and Corruption in Nigerian Public Sector. 2.

Gangs, J., King, S., Stonecash, R., Mankiw, N. G. (2011). Principles of economics. Cengage Learning.

Glaeser, E. L., & Saks, R. E. (2006). Corruption in America. *Journal of Public Economics, 90(*6-7), 1053-1072.

Gupta, S., Davoodi, H., Alonso-Terme, R. (2002). "Does Corruption Affect Income Inequality and Poverty?" *Economics of Governance 3:* 23-45.

Gyimah-Brempong, K. (2002). Corruption, economic growth, and income inequality in Africa. *Economics of Governance*, *3*(3), 183-209.

Gyimah-Brempong, K., Muñoz de Camacho, S. (2006). Corruption, Growth, and Income Distribution: Are there Regional Differences? *Economics of Governance.* 7. 245-269. 10.1007/s10101-005-0008-2.

Jain, A. K. (2001). Corruption: A Review, *in: Journal of Economic Surveys, 15* (1); pp. 71-121.

Hacıtahiroğlu, K., Aydoğan, E. (2016). Gelir Dağılımının Asgari Ücretler ve Çalışma Saatleri Açısından Değerlendirilmesi. *Akademik Yaklaşımlar Dergisi*, *7*(1), 148-167.

Husted, B. W. (1999). Wealth, culture, and corruption. *Journal of International Business Studies, 30*(2), 339-359.

Kelleci, S. Ü., Türk, Z. (2016), Genç işsizliğin incelenmesi: OECD ülkeleri ve Türkiye karşılaştırması. *Emek ve Toplum Dergisi*, *5*(13), 11-25.

Li, H., Xu, L. C., Zou, H. F. (2000), "Corruption, Income Distribution, and Growth." *Economics and Politics 12*: 155-82.

Lin C. P., Huang, C. J., Chuang, C. M. (2018). Corruption and business cycle volatility: a corporate governance perspective. *Asia-Pacific Journal of Accounting & Economics,* 25 (5), 586-606, DOI: 10.1080/16081625.2017.1378114.

Mallaye, D., Timba, G. T., Yogo, U. T. (2015). Oil rent and income inequality in developing economies: are they friends or foes?

Mustapha, M. Z., Koh, E. H., Chan, S. G., Ramly, Z. (2017). The Role of Corruption Control in Moderating the Relationship Between Value Added Tax and Income Inequality. *International Journal of Economics and Financial Issues*, *7*(4), 459-467.

Nazir, F., Cheema, M. A., Zafar, M. I., Batool, Z. (2009). Socio-economic Impacts of Unemployment in Urban Faisalabad, Pakistan. *Journal of Social Sciences, 18*(3), 183-188.

OECD (2018). Working age population (indicator). doi: 10.1787/d339918b-en (Erişim: 19 Kasım 2018).

Pehlivan, M. S., Coşkun, S. (2009). Gelir dağılımı eşitsizliğine devletin müdahale araçları: Sosyal yardımlaşma ve dayanışmayı teşvik fonu örneği. Başbakanlık Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Genel Müdürlüğü.

Policardo, L., Carrera, E. J. S. (2018). "Corruption causes inequality, or is it the other way around? An empirical investigation for a panel of countries", *Economic Analysis and Policy, 59*, 92–102.

Qadar, M., Ibrar, M., Shah, M., Waqas, W., Ali, L., Afzal, I., Israr, M. (2014). The Effects of Corruption on Employment (A Perception of Rural Educated Youth). *IOSR Journal of Humanities and Social Science, 19.* 75-79. 10.9790/0837-19197579.

Senemoğlu, O. (2016). Machiavelli'den Hobbes'a Rönesans Dönemi Siyaset Teorisinde İnsan Doğası ve Toplum Anlayışı. *İnsan ve İnsan Bilim Kültür Sanat ve Düşünce Dergisi*, *3* (9), 0-0. DOI: 10.29224/insanveinsan.280019.

Samadi, A. H., Farahmandpour, B. (2013). The Effect of Income Inequality on Corruption in Selected Countries (1995-2007). *Journal of Emerging Issues in Economics, Finance and Banking, 1*(3), 214-231.

Schneider, F. (2015). Does corruption promote emigration?. IZA World of Labor. 10.15185/izawol.192.

Sulemana, I., Kpienbaareh, D. (2018). An empirical examination of the relationship between income inequality and corruption in Africa. *Economic Analysis and Policy.*

Šumah, Š. (2018). Corruption, Causes and Consequences. 10.5772/intechopen.72953.

Şenses, F. (1991). "Türkiye'de Gelir Dağılımı, Gelirin Yeniden Dağıtımı ve İşgücü Piyasaları", Türk Ekonomisine Sosyal Çözümler, Cilt 3, Türkiye Sosyal Ekonomik Siyasal Araştırmalar Vakfı Yayınları No: 18, İstanbul.

Uslaner, E. M., Rothstein, B. (2016). The historical roots of corruption: State building, economic inequality, and mass education. *Comparative Politics, 48*(2), 227-248.

Westley, C., Schmidt, B. H. (2006). Efficiency wages: a critical assessment.

Yasalar, T. C. (2011). 193 sayılı Gelir Vergisi Kanunu. Ankara: *Resmi Gazete* (10700 sayılı), 150.

www.tuik.gov.tr/PreIstatistikMeta.do?istab_id=118. (Erişim: 15 Kasım 2018)

www.transparency.org/cpi. (Erişim: 10 Kasım 2018)

https://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/---dgreports/---stat/documents/publication/wcms_220535.pdf (Erişim : 9 Kasım 2018)

ÖZET

Yolsuzluğun en popüler (Dünya Bankası tarafından da kullanılan) ve muhtemelen en basit tanımı kamu gücünün özel çıkarlar için kötüye kullanılmasıdır. Bu makalenin içeriğinde, yolsuzluk idari gücün özel harcamaları için kötüye kullanımı olarak tanımlanmıştır. Verilen bu tanıma göre, bu makale yolsuzluğun işsizlik ve gelir eşitsizliği üzerine etkilerini incelemektedir. Yolsuzluğun ve etkin ücretlerin neden olduğu işsizlik gibi iki modifikasyonla Dixit-Stiglitz Modeli'nin (monopolistik rekabetle genel denge) bir versiyonunu geliştirdim. Modelde, bireyler ya istihdam edilebilir ve nominal ücret kazanırlar ya da işsiz olabilir ve işsizlik sigortası alabilirler. Hükümet işçi geliri üzerinden vergi toplar ve bu verginin bir kısmını işsizlik sigortasını ödemek için kullanır. Diğer taraftan kalan bir kısım vergi geliri devlet tarafından özel çıkarları için kullanılır. Model sonuçları yolsuzluktaki bir artışın işsizlik sigortasında bir azalışa ve vergi oranlarında bir artışa neden olacağını öne sürmektedir. Dahası, yolsuzluktaki bir artış işsizlik oranı ve gelir eşitsizliğinin her ikisinde de bir artışa neden olur. Nitel sonuçların yanı sıra, simülasyon sonuçları da kalibrasyon sonrası nicel sonuçları verir.

Anahtar Kelimeler: Yolsuzluk, İşsizlik, Gelir Eşitsizliği, Dixit-Stiglitz, Genel Denge

ABSTRACT

The most popular (which is also used by the World Bank) and probably the simplest definition of corruption is that it is the abuse of public power for private benefit. In this paper's context, corruption is defined as the abuse of governmental power for its private spending. Given this definition, this paper investigates the effects of corruption on unemployment and income inequality. I develop a version Dixit-Stiglitz model (general equilibrium model with monopolistic competition) with two modifications, unemployment caused by efficiency wages and corruption. In the model, individuals can either be employed and earn a nominal wage, or be unemployed and get an unemployment insurance. The government collects tax on labor income and use some portion of this tax income in order to pay the unemployment insurance. On the other hand, the some portion of the remaining tax income is used by government for its private benefit. Model results suggest that an increase in corruption causes an decrease in the unemployment insurance and an increases taxe rate. Moreover, an increase in corruption also causes an increase in both unemployment rate and in the income inequality. Besides the qualitative results, simulation results also give quantitative results after calibration.

Key Words: Corruption, Unemployment, Income Inequality, Dixit-Stiglitz, General Equilibrium.